

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredne številke in praznike. — Inserati: do 30 petič 2 D, do 100 vrt 2 D 50 p, večji inserati petič vrsta 4 D; notice, poslano, izjave, reklame, preklic beseda 2 D. — Popust po dogovoru. — Inseratni davek posebej. — „Slovenski Narod“ velja letno v Jugoslaviji 240 D, za inozemstvo 360 D

Upraviteljsko: Kraljeva ulica št. 5, pritličje. — Telefon št. 304.

Uredništvo: Kraljeva ulica št. 5, I. nadstropje. — Telefon št. 34.

Poslana plačana v gotovini.

Pošteni voditelji, združite se!

Država se pripravlja na to, da obračuna z vsem, kar je demagoškega med nami. Februarjeve volitve prineslo nacionalno zmago in s tem dolgoletno dobo notranje sanacije, gospodarskega procvetanja in kulturnega napredka. Kakor doslej, bo tudi naša socialna zakonodaja zavzela prvo mesto.

To je splošna perspektiva sedanje trenotke. Te perspektive pa ne upoštevamo v mali Sloveniji, ki je tako v delavskem, kakor industrijskem, kulturnem in poljedelskem oziru navezana na veliko državo, na soglasje in gospodarsko-kulturno sožitje z ostalo kraljevino. Pri nas se pojavljajo vse močnejše separatne struje in politične aspiracije, ki gredo za tem, da se zlomi enotna sila Slovenije, da se zdrobi slovenski ugled in politični mandati našega naroda klerikalcem v naročaj. Klerikalna stranka in njeni poslanci pa bodo obsojeni na smrt, ker ne pridejo do izraza v novi skupščini, ki bo nacionalna, prosvetljeno-kulturna, socialnoreformistična in napredna. V interesu cele Slovenije, tako delavske, kakor kulturnonapredne, industrijske in meščanske bi bilo, da se upostavi skupna fronta proti klerikalni neposobnosti in klerikalni izolaciji v bodočem parlamentu. Pod praporom enotne protiklerikalne fronte naj vstopijo v bodoči parlament zastopniki delavstva, industrije, meščanstva in naprednega kmetijstva. Ideja skupnega nastopa in skupnega boja, ki bi vsem naprednim in socialnim strankam dala izglede kar največje zmage proti klerikalizmu, ki bi nase pritegnila kar največ glasov slovenskega ljudstva, se mora oživitviti, dokler je čas. Najnavadnejša politična in strankarska kalkulacija govori za to, da ostanejo narodni socialisti brez mandata, ako vstopijo v volilno borbo takšni, kakor so danes, brez agitatorjev, brez programa, brez sredstev, sami, izolirani, brez izgleda na učinkovito delo in uspeh po volitvah. Enake šanse imajo kmetijski, maloradniški, socialistične skupine, katere bi se pa morale zavedati svojega naprednega kulturnega programa in pa enostavnega političnega računa: Ali z nacionalno večino v volilni kompromis ter v eventualno bodočo kooperacijo na socialni zakonodaji ali pa v dosedanjem abstinenco do tistih sil, ki so in ki se bodo odločale v naši državi in ki jih politično prijateljstvo mora biti alfa in omega vsakega treznega politika, ki razpolaga z drobič narodnega zaupanja in ki hoče tem drobcem pozneje tudi dobro.

Treba je pogledati politični istinitosti v oči in premeriti lastne moči ter minimalne izgleds samostalnega volilnega in političnega nastopa. To velja za vse napredne politične grupacije Slovenije od narodnosocialistične do kmetijske in celo do socialističnih. Zakaj bi se vse te grupacije ne mogle združiti na skupni volilni listi, na skupnem kompromisnem volitvenem programu, ki bi sicer prepuščal vsaki skupini svojo idejno samostalnost in poznejšo srečo v parlamentu, ki bi pa na ta način osvojila proti klerikalni demagogiji in proti klerikalni okupaciji slovenskega ljudstva definitivno zmago in s tem nepregledne izgleds za bodočo politično nastopanje ravno vseh teh skupin med slovenskim ljudstvom sploh. Zakaj, vse te skupine niso nacionalne sile nasprotnice, marveč je skupen sovražnik klerikalizem, ki drži v svojih krempljih večino slovenskega ljudstva. To sramoto in to onemogočanje svobodne politične akcije med slovenskim ljudstvom od strani klerikalizma je treba enkrat za vselej preprečiti in ubiti. Sedaj je prilika tu. Vsi razlogi, tako naprednokulturni, kakor razlogi duševnega svobodoljublja, nadalje razlogi skupne gospodarske, socialne in kulturne zaštite slovenskega ljudstva v bodočem nacionalnem parlamentu govore za to, da je treba v tej smeri storiti odločilen korak. Vse te stranke se morajo pozvati na skupen razgovor, ali je mogoče tako široka baza volilnega nastopa.

Prepričani smo, da taka baza mora uspeti, čim se poedini voditelji postavijo na staljšče pametne politike in

Opozicijske stranke v polnem razsulu.

Značilen razkol v komunistični stranki. — Nasilna taktika HRSS proti nasprotnikom. — Vznemirjenje v širšem bloku.

— Beograd, 4. decembra. (Izv.) Politični krogi posvečajo danes posebno pozornost dogodkom in pojavom v takozvani Neodvisni delavski stranki Jugoslavije ali komunistični. V osrednjem odboru v Beogradu so se pojavili med glavnimi voditelji komunistične stranke taki spori in difference, da je prišlo do razkola in da so nekateri voditelji oficijelno izstopili iz stranke. Sinoči so ti voditelji izdali proglas, v katerem kratko navajajo razloge, zakaj mora stranka v Jugoslaviji propagandni in zakaj je prišlo do razkola. Razglas so podpisali razni bivši komunistični poslanci, tako Todorović, Laza Stefanović, Bukvić in dr. Dragan Vladislavić. Značilno je tudi, da je iz odbora izstopil aglini in več časa v Moskvi bivač Sima Marković, ki je dolgo časa vodil vso boljševičko propagando v Jugoslaviji. Da je prišlo do tega razkola v komunistični stranki, sta bili merodajni dve okolnosti: 1. sklep zadnjega pokrajinskega kongresa glede volilne kolaboracije z Radićevo stranko in 2. sklep istega kongresa glede izključitve člana Živote Milojkovića. Proglas navaja, da je dosedanje vodstvo stranke s svojim neenotnim postopanjem in s nedosledno politiko spravilo stranko v težko in globoko krizo. Vodstvo je preziralo glavna komunistična načela in kršilo strankin statut.

— Beograd, 4. decembra. (Izv.) Včeraj smo po »Politiki« objavili izjavo podpredsednika HRSS proti Ljubi Davidoviću. Ta izjava je v vrstah davidovičevcev napravila zelo mučen vtis in povzročila veliko razburjenje v vrstah takozvanega širšega bloka. Vsi politični javnosti je sedaj jasno, kakšnih mahinacij so se posluževali voditelji širšega bloka, da bi se vzdržali

Politična debata v italijanskem senatu.

Spor med senatorjem Lusignolijem in Mussolinijem. — Senator Albertini zahteva Mussolinijev odstop.

— Rim, 4. decembra. (Izv.) Predsednik Tittoni je včeraj popoldne ob 15. otvoril sejo senata. Razvila se je zanimiva in mestoma burna politična debata k proračunu notranjega ministra.

Senator Lusignoli je izjavil, da ne bo več glasoval za vladno zaupnico, ker fašistovska vlada ni izpolnila danih obljub. Fašistovska vlada ni spoštovala temeljnih pravic Italijanov, priti je moralo do popolnega razdora med fašizmom in liberalizmom. To je Mussolini sam priznal. Danes je samostojnost in neodvisnost sodnijske službe ogrožena, občinam zapovedujejo komisarji. Strah pred komunizmom ni opravičen, četudi pristopijo h komunizmu vsi oni fašisti, ki so nekdanji bili komunisti.

Med govorom senatorja Lusignolija je ministrski predsednik Mussolini izjavil, da ni v strop dvorane, držeč ves čas govora roke križem. Ta nastop ministrskega predsednika je dal povod senatorju Lusignoliju, da je ogroženo vzkliknil: »Zelci in hotel bi, da ministrski predsednik poslušal«.

Mussolini: »Poslušajte!«

Lusignoli: »Poslušajte z večjo obzirnostjo!«

Mussolini: »Zahtevam besedo!«

Predsednik senata Tittoni je med splošno vznemirjenostjo izjavil: »V senatu se mora vsakega govornika poslušati s primernim spoštovanjem. Če tega ne bo, po ključu k redu tistega, ki tega ne stori!« (Viharno in demonstrativno odobnavanje!)

Za Lusignolijem so govorili še nekateri senatorji, eni za Mussolinijevo notranjo politiko, drugi proti. Najbolj značilen je bil govor znanega Mussolinijevega nasprotnika in senatorja Albertinija, lastnika »Corriere della sera«. Albertini je med drugim izjavil:

»Zadnjič (v juniju) je senat pričel zasidati po strašnem dogodku, po umoru po-

na površju in da bi ostali pri vodstvu državne politike. Jasno je, da so te skupine: klerikalce, muslimane, Davidovičeve demokrate in radičevce družila samo egoistična stremjenja in da je slonel širši blok na popolnoma nesolidnih temeljih. Vsa objektivna politična javnost je že danes prepričana, da v bodočnosti pod nobenim pogolem ne more priti resno v poštev kombinacija širšega bloka za prevzem vodstva državnih poslov.

Čim je bila včeraj dopoldne objavljena izjava voditeljev HRSS, so politični krogi z velikim zanimanjem pričakovali protizjave Ljube Davidovića, ki je bila šele pozno zvečer izročena javnemu tisku. Iz vseh teh izjav je sedaj očividno velik konflikt med Ljubom Davidovičem in HRSS.

— Beograd, 4. decembra. (Izv.) Današnja »Reč« priobčuje iz Zagreba kratko informacijo glede notranjega procesa, ki je nastal v HRSS. Te dni je bival v Zagrebu Radičev disident Lovreković, ustanovitelj in vodja hrvatske seljačke stranke, h kateri je pristopilo že prav mnogo članov. V Zagrebu se je Lovreković sestal s svojimi prijatelji in s trgovinskim ministrom dr. Surminom. Pri tej priliki je bil tudi razgovor o tem, kako skuša Radič preprečiti Lovrekovićevo akcijo. Pred nekaj dnevi je prišel k Lovrekoviću kmetijski mladenič, kateremu je Lovreković preje napravil gotove uslužnosti. Ta mladenič mu je sporočil, da mu je Predavec dal 10.000 Din za to, da naj »bije Lovrekovića in zažge njegovo hišo«. Predavec mu je obljubil dati še ostalih 15.000 Din, če se mu vse to posreči. Lovrekoviću je mladenič pokazal od Predavca izročeni denar. Mladenič je Lovrekoviću nasvetoval, da naj zapusti Varaždin, kar je tudi storil.

slanca Matteottija; danes je na dnevnem redu drugi senzacionalni dogodek: Odkritje je pism generala Balbo. Ti dokumenti so sicer različne važnosti, toda pravzaprav iste ga izvora. Mussolini je obljubil, da ne bo izdal več kr. ukazov: a v zadnjih petih mesecih jih ni izdal nič manj kakor 217. Italijanski narod protestira proti kršenju pravice, da se mora pokoriti le zakonom, ki jih odobri parlament. Po volilnem zakonu, s katerim si je vlada imenovala svoj parlament, sta bila na poti vladi tisk in oporčija zbornice. Mussolini pa ni vzel parlamentu samo zakonodajne moči, ampak tudi najvišjo oblast, da izzove z nezavrnico sklep krone. Ta o je dosegel svojo diktaturo. — Mussolini hoče danes obdržati oblast za vsako ceno: to ponavljajo danes tudi vsi vrstni.

Dalje je senator Albertini ostro napadel protovoljno milico in generala Balbo, ki bi ga moral on, Mussolini staviti pod preiskavo. Milica ni nič drugega, kakor nadalje obstojeti »skvadriste«.

Ukazi, ki so ugrabili državljano pravico, nosijo Mussolinijev podpis. Listi, ki najbolj grozijo, dobivajo smernice od Mussolinija.

V svoji zadnji okrožnici na fašiste ministrski predsednik v obliki jargeta ponavlja obljube ki jih ni nikdar držal, in daje stranki opomine, ki bi jih moral dati same mu sebi, ker je predvsem vlada izven zakona. Vsa preteklost vstaja in zahteva, da on, Mussolini zapusti svoje mesto in ga pusti drugim, ki bodo z bolj trdnjo, toda samo z zakonom oboroženo roko zadostili gorci želji trdnih Italijanov, ker že deset let nosijo najtežji križ, t. j. želji, da bi našli mir in varnost pod vladno roko, svobode in pravice. (Burno ploskanje.)

Politična situacija.

— Beograd, 4. decembra. (Izv.) Radi pravoslavnega praznika ni nobenih važnejših političnih dogodkov. Potrebno je samo zabeležiti konferenco, katere so se udeležili ministrski predsednik Nikola Pašić ter ministri Svetozar Pribičević, dr. Gjuro Surmin in dr. Mate Drinković. Konferenca je obravnavala problem sanacije političnih razmer na Hrvatskem. Vlada je odločena ukreniti gotove korake, da se položaj

na Hrvatskem v bistvu izboljša in konsolidira.

V narodni skupščini so bili zbrani nekateri zastopniki radikalne stranke, razpravljajoč o volilni agitaciji in o aktualnih dnevnih vprašanih volilne borbe. Davidovičev klub je odobril predlog, da bodi dr. Tomljenović nosilec liste za modruškoreški volilni okraj.

Državni odbor je danes nadaljeval svoje volilnotehnično delo. Posamne sekcije so sortirale ves material, ki je potreben za določitev posamnih volišč in predsednikov. Državni odbor forsira delo in konča z njim do 10. decembra v smislu volilnega zakona in ustave. Do 10. decembra bodo določena volišča in postavljeni predsedniki.

Novo kulturno nasilje proti primorskim Slovanom.

— Trst, 4. decembra. (Izv.) Kakor znano, je tržaški prefekt pred enim tednom izdal okrožnico, s katero se prepovedujejo dramske predstave v slovenskem in hrvaškem jeziku. Sedaj se objavlja nova okrožnica, ki izvaja še hušje kulturno nasilje nad primorskimi Slovani. Šolske oblasti so razposlale okrožnico, ki se tiče tako imenovanih »dodatnih ur«, med katerimi se je po- učevala slovensčina oz. hrvaščina, torej materinski jezik. Ta pouk je sedaj naš decel kratkomočno preprečen. Okrožnica namreč glede dodatnih ur določa, da se med poukom slovensčine oz. hrvaščine ne sme rabiti niti kaka knjiga niti učiti pisanje. Pouk se ima vršiti pri teh dodatnih urah le na način ustmenih razgovorov med učitelji in učenci.

Do danes se še ni moglo ugotoviti, ali gre pri tem za splošno naredbo, ki bi naj jo izdalo šolsko skrbništvo za vse šole Julijske krajine, ali pa je ta okrožnica le čin posamnih šolskih ravateljev.

Povratek naših vjetnikov iz Rusije.

— Beograd, 4. decembra. (Izv.) Z ozirom na netačne, v javnosti razširjene vesti o akciji za povratek naših državljanov iz sovjetske Rusije, objavlja tiskovni oddelček zunanjega ministrstva poročilo, ki pravi: Kraljevska vlada je že večkrat storila potrebne korake za povratek v Rusiji bivačih državljanov, toda vsi poskusi so ostali brezuspešni radi težkoč, ki jih je delala in dela sovjetska vlada. Kraljevska vlada ni nikdar obžalovala materijelnih sredstev, ki so potrebni za povratek naših državljanov ter je stavila na razpolago našim zastopnikom v inozemstvu za to potrebne kredite, da se vrnejo vsi oni, kateri žele zapustiti sovjetsko Rusijo. Kraljevska vlada še vedno vodi resne skrb o teh naših državljanih in skuša, da jim omogoči povratek preko humanitarnih ustanov, ki imajo direktne zveze s sovjetsko Rusijo ter jih bo materijelno in moralno še nadalje podpirala, da jim omogoči skorajšnji povratek v domovino.

Mezdno gibanje poštinih uslužbencev v Avstriji.

— Dunaj, 4. decembra. (Izv.) Organizacije uradnikov pošte, brzojava in telefona so predložile vladi povelje zahteve za izboljšanje gmočnega položaja. Te zahteve so bile stavljene v obliki ultimatumov, to je, da mora vlada do 10. t. m. njim ugoditi. Poština in brzojavna glavna direkcija je na organizacije poštinih uslužbencev, kakor tudi na tehnično unijo odgovorila, da je pripravljena na skupna pogajanja, ki se naj danes prične. Tehnična unija je izjavila, da privoli v skupna posvetovanja le takrat, če bodo popreje rešene njene posebne zahteve. Zastopniki organizacij opozarjajo generalno direkcijo, da ne morejo privoliti v zavlačevanje pogajanj in vstrajajo pri svoji zahtevi, da se mora njihovim zahtevam ugoditi najkasneje do 10. decembra. Če generalna poština direkcija do srede ob 12. opoldne tega ne stori, sledi popoldne proglasitev splošne generalne stavke poštinih uslužbencev.

POSKUS KOMUNISTIČNEGA POKRETA V REVALU.

— Reval, 3. decembra. (Izv.) Komunistična vstaja je popolnoma zadušena. Preiskava je dognala, da je bilo vse orožje, ki so ga imeli komunisti, poslano iz sovjetske Rusije. Bilo je aretiranih več sto oseb. Parlament je imel izredno sejo, na kateri je soglasno brez debate sprejel vse izjemne zakone, ki jih je predložila vlada. Na podlagi teh zakonov je bilo v celi državi proglašeno obsedno stanje. Vsa oblast je vlada izročila generalu Laidonnerju.

VESTI OD ODSTOPU ŠPANSKEGA KRALJA.

— Pariz, 3. decembra. (Izv.) Tu so se danes dopoldne razširile vesti o odstopu kralja Alfonza XIII. Po uradnih informacijah iz Madrida so vse te vesti od kraja do kopca izmišljene. Začasni predsednik španskega direktorija podadmiral marki de Magaz je imel včeraj govor, v katerem je naglašal, da se pripravlja v državi revolucija in javno obdolži francosko vlado, da podpira ta pokret. Pozval je vse patriotično prebivalstvo, naj se združi v obrambo kralja in ogrožene domovine.

Borzna poročila.

Dinar v Curihu 7.55.

Ljubljanska borza.

LESNI TRG

Testoni 2.25, 25 cm, od 10—29 mm, med. 23, frco meja: denar 650; hrastovi frizi 6, 7, 8, 9, frco meja: denar 1450; hrastovi pr. gov. 1,80 m dolžine, 24/14, frco meja: denar 39; bukovi žamanci, suhi, frco nakladna postaja, 2 vagona: denar 18,50, blago 19, zaključek 18,50; Bukova držva, suha, 1 m dolžine, 1 vagon: denar 25, blago 26, zaključek 25.

ZITNI TRG

Pšenica domača, frco Ljubljana: denar 410; pšenica bačka, par. Ljubljana: blago 455; oves bački, par. Ljubljana: blago 350; fižol ribičan, frco Ljubljana, orig.: denar 400; fižol ribičan, čistčen, b/n, frco Postolna trans.: blago 510; fižol prepelica, orig, frco Ljubljana: denar 480; fižol prepelica, čistčen, b/n, frco Postolna trans.: blago 585; fižol mandarin, orig., frco Ljubljana: denar 380; fižol mandarin, čist. b/n, frco Postolna trans.: blago 485; fižol rjavi, orig., frco Ljubljana: denar 410; laneno seme, frco Ljubljana: denar 700; otrobi srednje debeli, frco Ljubljana: blago 225.

EFEKTIVNI NAKUP.

Koruzna nova, frco Mitrovica, kval. gar. do slov. postaje, 2 vagona: denar 190, blago 205, zaključek 205.

EFEKTI.

2½% drž. renta za voljo škodo 121—120, 7% invest. pos. 1921 64—66, Celjska pos. d. d. 209—218, Ljubljanska kreditna banka 220, Merkantilna banka 125, Prva hrv. šted. 890—900, 4½% kom. zad. dež bke 90, splitski cement Portland 1470—1480, Nihag 63½.

Zagrebska borza.

Dne 4. decembra. — Sprejeto ob 13. Devize: Curih 13.20—13.30, Praga 204.75—207.75, Pariz 371.50—376.50, Newyork 67.75—68.75, London 317.825—320.825, Trst 295.70—298.70, Dunaj 0.0952—0.0972. — Valute: dolar 67.25—68.25.

Efekt 7½% invest. pos. 1921 63, 2½% drž. renta za ratnu štetu 118.50—119.50, Ljubljanska kreditna 219—222, Centralna banka 29—30, Hrv. eskp. banka 107—108, Kreditna banka, Zgb 108—109.50, Hipotekarna banka 58—59, Jugobanka 101—102, Prašedion 880—895, Slavonska banka 84—85, Eksploatacija 75—79, Drava d. d. Osi- jek 220, Sečerana, Osijek 780—820, Isis d. d. 65—68, Nihag 54, Gutman 780, Slavonija 70—71, Trboveljska 455—465, Union, paromlin 500, Vevče 110.

Inozemske borze.

— Curih, 4. dec. Današnja borza. Beograd 7.55, Pariz 28.47, London 24.115, Newyork 516.60, Milan 22.43, Praga 15.57, Dunaj 0.0073. — Trst, 4. dec. Današnja borza. Beograd 33.65—33.70, London 107.25—107.30, Pariz 126.25—126.75, Newyork 23.025—23.075, Curih 445—446, Dunaj 0.0324—0.0325, Praga 69—69.50. — Dunaj, 3. dec. Devize: Beograd 1038—1042, London 330.500—331.500, Milan 3082—3094, Newyork 70.935—71.185, Pariz 3902—3918, Praga 2135—2145, Curih 13.725—13.775. — Valute: dolar 70.460—70.860, dinar 1033—1039, lira 3050—3070, češka kruna 2117—2133.

KANDIDATURE NA HRVATSKEM.

Zagreb, 4. decembra. (Izv.) Vab dopisnik doznava, da namerava HRSS poleg treh vpojenih republikanskih profesorjev, kar je bilo večer v »Slobohodni dom« objavljeno, kandidirati na svoji listi še nekaj hrvatskih zajedničarjev in to 8 do 10 vodilnih politikov HZ. Na listi HRSS kandidira v Zagrebu dr. Lorković, ostali kandidati v Dalmaciji. Tendence HRSS je ta, da se v Dalmaciji postavijo za kandidate zajedničarji mesto dalmatinske inteligence, ki je zadnji čas zelo številno pristopala v Radičevu stranko, toda še ni dovolj politično zanesljiva. Dr. Trumbić HRSS ne kandidira v Dalmaciji, marveč v Slavoniji. Na ta način hoče HRSS pokazati zajedničarjem svojo moč in taktično opreznost, ker si je sveta, da je ne vpliv nad vsemi in vsakim, torej tudi nad dr. Trumbićem, ki drugače vživa v Dalmaciji precejšnjo popularnost.

Politične vesti.

— »Republikanski« profesorji v frankovski luči. »Hrvatsko pravno«, glasilo zagrebških frankovcev, prav rado komentira delovanje ostalih hrvatskih voditeljev, katerim očita nedoslednost in izdajstvo radikalnih hrvatskih interesov. Ker poznajo frankovci svoje nasprotnike bolje nego mi, so marsikdaj izvajanja tega lista prav podučna. O upokojenem prof. dr. Franu Barcu piše na pr., da je bil tisti, ki je novembra meseca 1918 predlagal skupno z Radičevim razpust hrvatske vojske. Še v istem mesecu je v »Narodnem veču« v Zagrebu predlagal vrsto odredb, s katerimi se prenaša vrhovna oblast nad Hrvatsko v Beograd. O. Politični pravi, da je 1. 1920 nagovoril tedanjega regenta Aleksandra v senzacionalnem govoru, v katerem je zagovarjal idejo »edinstvenega jugoslovenskega kulturnega tipa«. Dr. Bazala pa je po sprejetju Vidovdanske ustave izjavil na predavanju v prostorih »Hrvatske zajednice«, da »ideja jugoslovenstva kljub nasilnemu poizkusu z Vidovdansko ustavo še ni izgubila svoje višje, etične vrednosti«.

— Janec ali lev? »Hrvatsko pravno« piše o dr. Korošcu in se mu vprico zadnjega njegovega republikanskega govora roga. Med drugim opisuje njegovo republikaniziranje s sledečim ironičnim podnaslovom: od monarhističnega janca do republikanskega leva! — Boljševiška centrala ne bo več na Dunaju. Novoustanovljen biro mednarodne lige za borbo proti boljševizmu.

Ljubljanska porota.

Obsodba Stanka Trifkovića.

Porotniki so krivdo goljufije potrdili z 9 glasovi proti 3 glasovom, nakar je bil Trifković obsojen na 2 leti težke ječe.

Se en slepar.

Popoldne je prišel na vrsto sličen ptiček, istokot leta 1896. rojeni Celovčan Mih. Luckmann, po svoji nezakonski materi v Kropo pristojni, puškar po poklicu. Obtožnica mu očita, da je kot zavarovalni potnik delal po Koroškem dolgove na jedi, pijače in prenočitve, da si je po lažnih imenih prevzemal izposojeval denar ter pomeverjal zavarovalnine. Neki gostilničarji v Smartnu pri Beljaku je ostal dolžan na hrani in prenočitvi celih 2 milijona 180.000 kron — seve avstrijskih. Vseh goljufij in pomeverb je izvršil za 10 milijonov 933.300 a. K. Kot potnik je bil uslužben pri »Bundesländer-versicherungsanstalt«, pozneje pri »Kärntner-landesbrandschadenversicherungsanstalt« (či tatej naj seže globoko po sapo in se odalme), končno pa pri »Phoenix«. Kako navno so nekateri koroški Nemci, dokazuje sledeči slučaj. V Bergu je leta 1923 Luckmann pregovoril nekega Pirkerja, da se je zavaroval za življenje za visoko svoto, češ, ako plača takoj 5 milijonov a. K. zavarovalnine, lahko po treh mesecih zavarovanja odpre, a zavarovalnica mu bo izplačala 8 milijonov a. K. Pirker mu je res izplačal 5 milijonov, katere je Luckmann obdržal in zapravl.

Za vse te malverzacije navaja obtožnica 34 prič, katerih osebni prihod v Ljubljano pa se pod posojilo \$ 252/4 iz razlogov \$ 252/1 ni zahtevalo, pač pa so se njihove pisne izpovedbe prečitale, kar je seve obravnavno silno zavlečko.

Zasliševanje obtoženca.

Obtoženec očitana mu dejanja deloma priznava, deloma pa se izgovarja na vse zvičajne načine, kakor pač že znajo taki ptički, ki imajo dovolj prakse. Govori dokaj dobro slovensko, s kropskaro-koroškim akcentom. Sam priznava, da je inel v 7 mesecih, ki jih je predsedel v preiskovalnem zboru, časa dovolj, da si je vse dobro premislil. Pravi, da je imel vedno dobro voljo vse dolge poravnati, je premla je zaslišel. Priznava tudi, da je za »Peniksa« nepravilno inkasiral premije in zase porabil, češ: »Peniks je mene goljufal, jaz pa sem njega«.

Prečitale so se protokolarične izjave brezbrojnih obsojencev. Po obtožnem govoru dr. pravdnika dr. Ogoreutza in po razbremenitnem govoru dr. Voka, je dobil obtoženec znova besedo, da je napram porotnikom pojasnjeval svoje postopanje. Predsednik je še enkrat raztolmačil porotnikom celotni položaj. — Porotnikom sta bili stavljeni dve glavni vprašanji: 1.) so

Zagreb, 4. decembra. (Izv.) V Zagrebu, kolikor je doslej znano, nastopilo pri volitvah tri skupine s kandidatskimi listami. HRSS z lista dr. Lorkovića, frankovci z dr. Prebenom in vsa ostala meščanska stranka razum komunistov in socialistov z ministrom trgovine in industrije dr. Gijarom Surminom. Trgovinskega ministra bo kandidirala tudi samostojnodemokratska stranka. HRSS je od dveh zagrebških mandatov eden zagotovljen, za drugi mandat se bo razvila borba med Surminom in frankovci. Mnogo je verjetnosti, da zmaga dr. Surmin.

VPRAŠANJE INTERNIRAN-CEV NA MADŽARSKEM.

Budimpešta, 4. dec. (Izv.) Notranji minister je odredil ukinitve taborišča v Sali Egerszeg, kjer je bilo pred leti zelo mnogo številno jugoslovenskih državljanov interniranih. Internacijska taborišča se do 15. t. m. sploh odpravijo in bodo interniranci od slučaja do slučaja izročeni varstvu policije.

kom v Ženevi javlja, da je sovjetska vlada sklenila premestiti z Dunaja boljševiško centralo za propagando komunizma v centralni Evropi in na Balkanu. Za enkrat je bila ta centrala premješena v Moskvo, kjer pa ne ostane trajno, ker pač ni mogoče iz daljne Moskve voditi uspešne propagande na Balkanu. Baje nameravajo boljševiki določiti Trst ali Solun za bodoči sedež komunistične propagandne organizacije.

— Sestanek opozicijskih voditeljev. Tisk širšega bloka je javil, da se dne 2. včeraj sestanek voditeljev opozicijskih strank. V Beograd imata prispeti dr. Korošec in dr. Spahon. Med tem so med opozicijskimi skupinami nastopile take razmere, da je ta sestarek popolnoma nepotreben, ker voditelji ne bodo mogli izboljšati situacije. Značilne so razmere v Davidovičevi stranki. Pojavlja se močna opozicija proti politiki Ljube Davidoviča. Predsednik okrožnega odbora za beogradski okraj Velja Acimović izda te dni brošuro, naperjeno proti Ljubi Davidoviču.

— Dvogodišnji v Karlovcu. Radi so botrih čezročkov v Karlovcu je iministrstvo notranjih del uvedlo najstrožjo preiskavo. Oni napadalci, ki so napadli zastopnike naše vojske, bodo pozvani pred sodišče in jih doleti najstrožja kazn. O dvogodišnji v Karlovcu so bile v inozemstvu razširjene zelo pretirane in alarmantne vesti.

Ob pritisku svojega bivanja pri Rušičevih je obdolženec, ki se je bil za izkazano uslugo (premočevanje) oddolžil s podaritvijo 2 m blaga za predpasnik, Justini Rušičevi dne 1. septembra 1924. izkazal svojo stanovalcu njegovo želeno legitimacijo za režijsko vožnjo in v tej nahajajočo se fotografijo odgnal tako, da lastnika ni bilo več spoznati.

Obdolženca so orožniki z vso intenzivnostjo zasledovali. Dne 6. septembra t. sta šandarm kaplar Ivan Jesenovec in Ivan Premru doznala bivališče obdolženca v Rušičevi hiši na Posavcu. Dosepili na lice mesta sta pa ugotovila, da je obdolženec baš pred njima pobegnil proti Otočam: pajala sta se s koleci za njim, ga pred mostom Otoče dohitela in ga posvala v imenu zakonca, da postoji. Obdolženec, ki je nosil v roki seboj ročno košaro z ostanke ukradenega blaga, jo je odvrgel in skušal uti pod mostom. Orožniki Jesenovec ga je pograbil za ramo, a ga je obdolženec v tem hipu z nekim končastim orodjem (verjetno z nožem) zadel na vrh desne roke in mu prizadel v območju označeno poškodbo. Obdolženec je sprva vsako krivdo odločno tajil, kasneje pa je svoj zagovor spremenil v toliko, da je tatvino blaga na škodo Marka Popovića v polnem obsegu priznal, zanikajoč pri tem še nadalje tatvino legitimacije na škodo Franca Rušiča in poškodbo orožnika Jesenoveca o priliki napovedane aretacije. — Obdolženec govori tako naglo in gestikulirajoče, da ga je težko razumeti. Dasi je vsa hudočelstva izvršil z veliko rafiniranostjo, vendar se sklicuje, da ni pri zdravi pameti, ker ga je oče baš hudo pretepal. — Priče, ki so kupile od obdolženca ukradeno blago, pripovedujejo, da se je izdal za železničarja (v ta namen je pač ukradel Rušičev legitimacijo s fotografijo), ki prinaša blago iz laškega Vidma, zato ga lahko da ceneje kot domači trgovci. — Glasom kazenskih registrov je bil prvič zaradi tatvine kaznovan že leta 1906, pozneje povprečno vsako leto po enkrat. Zadnja obsodba ga je doletela leta 1918. V Novem mestu zaradi mnogobrojnih tatvin živine na 3 leta težke ječe. Obenem se je izrežilo, da se ga odda v prisilno delo. — Iz preiskovalnega zapora v Radovljici je skušal pobegniti, ter je že globoko izpodkopal zid.

Porotnikom so bila stavljeni 4 glavna vprašanja (tatvina, nasilstvo proti uradni osebi, zloraba legitimacije), ki so jih soglasno potrdili, na kar je bil Skrt obsojen na 3½ let težke ječe.

Obenem se izreče po prestani kazni izgon iz naše države.

Miklavž Sokola I v Mesnem domu v petek: 7458
za mladine ob 5. popoldne,
za odrasle ob 8. zvečer.

Smrtna obsodba pred novomeško poroto.

Včeraj se je vršila v Novem mestu razprava proti delavcu Franu Zingerju iz Kandije roj. leta 1901, ki je izvršil umor nad posetnikom Janezom Rajerjem. Zamislil je, da je bil Zinger že pred zadnjo poroto spoznan za krivega, vendar je bil sodni dvor mnenja, da so se porotniki zmotili in je obsodbo razveljavil. Navzlic temu pa je državno pravdnstvo vzdržalo obtožbo v polni meri in Zinger je prišel znova pred poroto. Zločin je bil izvršen takole:

Dne 15. junija 1923. je odšel posestnik Rajar, ki je bil splošno znan in priljubljen v Dvor, kjer je prodal svojo kravo. Se istega dne zvečer je sedel Rajar po končani kupčiji v gostilni Kondrič v Novem mestu in tja sta prišla tudi Zinger in neki Slavko Pintar. Iz gostilne je odšel Rajar v kavarno Splital, pridružil sta se mu pa kmalu oba imenovana in ker sta vedela, da ima Rajar pri sebi večje svoto denarja, sta mu prigravarjala, da z njima »kupčaka«. Približno okoli polnoči je Pintar odšel izkavarne, ostala dva pa sta ostala. Drugi dan je našel deček Tonček Šepetavec v Smoletovem gozdu nekega moža, ki je bil pokrit z odejo. Deček je takoj obvestil oblasti, na kar je odšla na lice mesta sodna komisija. Ukrotovili so, da je neznanec, ki je bil umorjen, posestnik Janez Rajar. Zločina umora je bil osuđen France Zinger, katerega so videle priče zadnjega skupaj s pokojnim. Zinger je bil takoj aretiran, vendar je svojo krivdo dosledno zanikal, navzlic temu, da je bila njegova obeka polna krvavih madežev. Zgovarjal se je, da mu je kri tekla iz nosa. V splošnem je Zinger znan nasilnež in malo pridnež, ki se je bavil predvsem z nepošteno kupčijo in tihotapstvom. Končno pa mu tudi ta kupčija ni dovolj nesla, jel je krasti in prezeval se je od dne do dne bolj v blato. Zrtev tega nasilneža je nazadnje postal posestnik Rajar. Pri včerajšnji razpravi je obtoženec trdovratno zavračal, da je nedolžen. Porotniki njegovemu zavračanju niso verovali in potrdili so vprašanje glede krivde umora. Na podlagi krivdoreka porotnikov je bil Zinger obsojen na smrt na vešilih. Razpravi je prisostvovalo mnogo občinstva.

Iz življenja jugoslovenske kolonije v Pragi.

1. decembra.

Meščanska beseda v Pragi je priredila, kakor vsako leto, tudi letos, v soboto 29. pret. meseca jugoslovenski večer, ki je s svojim lepim programom in številnim občiskom popolnoma uspel. Večer so počastili s svojim posetom posebno charge d'affaires Nastasijević, v zastopstvu konzulata SHS dr. Krecar, honor. konzul Bradanović, primator dr. Baza, ruski pisatelj Nemirovič Dančenko in drugi. Program se je pričel s prednašanjem pesni, med katerimi je zlasti jugoslovenske temperamentno

zapela zdč. Bož. Kozlikova, član drame Narodnega divadla Karel Zelensky je recital v češkem prevodu primere iz srbske epike ter je tu uveljavil vse prednosti svoje deklaratorske umetnosti. Nadalje je bil program izpolnjen z izbranimi koncertnimi točkami violončelista g. Vaciava Kefurta in znanega opernega pevalca Vl. Wuršerja.

Spregovoril je aniv. prof. dr. Murko, pozdravljajoč jugoslovenske goste in naglašajoč pomen Meščanske Besede za slovensko vzajemnost, katero skoro že 80 let praktično uresničuje, navezujoč na svojih večerih stike z zastopniki posamičnih slovenskih kolonij v Pragi. Posebno milo gostje so ji Jugosloveni in jugoslovenski akademiki in želi, da bi stopili s češko družbo v najože stike. Da bi jugoslovenski visokozšolci vedno odnašali na svoje studije v Pragi tako ugodne spomine, kakršni so ostali prof. Hraskemu z njegovega bivanja med Slovenci, o čemer nam je pred kratkim z ganljivimi besedami pripovedoval! Slovenci so Čehom najbližji in zato imajo v prvi vrsti dolžnost, da skrbje v prosep cel Jugoslavije za stike s Čehi in da tako polagajo temelje trajnim zvezam med RCS in kralj. SHS. V to svrhu kliče vsem jugoslovenskim gostom: »Dobrodošli! Nazdar!«. Za jugoslovensko dijaštvo je govoril M. Mišović. S pristranskimi besedami se je zahvalil za prijateljski

Moja je prehlada prešla!
Hitro in sigurno odstranijo jo izvrstne **Aspirin-tablete Bayer**
Pazite na modro-belo-rdečo pečatno znamko.

sprejem, katerega so deležni jugoslovenski akademiki v Pragi, kamor jih ne vodi samo ljubezen do vede, marveč tudi želja po spoznanju bratskega naroda. Jugoslovensko dijaštvo se zaveda svoje naloge in hoče radevolje sodelovati za jugoslovensko - češkoslavo vzajemnost. Obe ti dve izjavi sta bili sprejeti z bučnim soglasjem. — Mladina se je vdala plesu, ostala družba pa je vsrčala pri čaju v prijetni zabavi.

J. K. S.

Italijansko - angleški odnošaji.

V Rimu, koncert nov.

Odnošaji med Rimom in Londonom so bili za časa labouristovske vlade v Angliji gotovo kar najkorektnjši, ali da bi bili posebno prijateljski, se pač ne more reči. Brez dvoma pa so se še zelo, zelo ohladili po umoru poslanca Matteottija, katerega je angleški premier Mac Donald štel med svoje mišljenjske in osebne prijatelje. Po padcu Mac Donaldove vlade in nato slededih volitvah, ki so porinile težišče angleške politike zopet z leve na desnico, so se v Rimu temeljito oddahnili, in ko je iz Londona prišel celo glas, da se zborovanja Društva narodov v Rimu udeležijo sam angleški minister zunanjih stvari, Austin Chamberlain, da ostane v Rimu cel teden dni, je v Rimu zavladalo naravnost ženitovanjsko razpoloženje. Rimski krogi so bili prepričani, da se vračajo časi, ko se zopet obnovi stara ljubezen med Johnom Bullom in Italijo, taka, kakor je bila tedaj, ko sta Anglija in Italija na antantnih konferencah z roko v roki tlačili k tlom stremljenja malih, zlasti pa slovenskih narodov po ujedinenju v polni svobodi. Italijanski tisk, in prav posebno seveda fašistovski, se je razpisal v bleščajočih frazah o sijajnih uspehih Italijanske zunanje politike in k velikemu duhu obnovitelja Italije, gospoda Mussolinija, so se dvigale kadišnice od vseh strani! Vse je že bilo v najboljšem tiru, pa je prišel vmes dogodek, ki je hipoma izpremenil položaj.

V Egiptu je padel kot žrtev egiptovskega nacionalnega fanatizma komandant angleške vojske, sir Lee Stack. Anglija je v obrambo svojih pravic in svojega ugleda posegla po najostrejših ukrepih. Zahtevala je težko odškodnino v denarju, angleške čete so zasedle egiptovske carinarnice v Aleksandriji, angleške vojske ladje so priplule v egiptovska pristanišča, angleško vojaštvo je zagospodovalo Sudanu. Te angleške represalije in odločno izjava angleške vlade, da ne dopušča zaradi njih nikakršnega vmešavanja od zunaj, najmanj pa vmešavanja Društva narodov, so pa v italijanski javnosti obudile spomin na neki sličen dogodek, v katerem je Italija igrala glavno vlogo, katerega pa ji ni šla tako gladko izpod rok, kakor vse kaže, da pojde Italiji tista, ki jo igra sedaj v Egiptu Anglija. In prav po krivdi Anglije ne. Na novo kličo ljubezen med Italijo in Johnom Bullom je bila pač še premal, da bi bila italijanska javnost zaradi nje že mogla pozabiti svojo krfsko afero, v kateri je v resnici pogorela in je svoj prestiž velesile resila le v toliko, da je mala Grška plačala zahtevano odškodnino, ki je ali ni pokrila stroškov za »zasedbo Krfa«, in se je italijanski diplomaciji po hudem boju posrečilo stvar odvrtni od Društva narodov. Tisti, ki so umorili v vsej Grški do skrajnosti osvovraženo albanofilsko Italijano Tellinijem na čelu, pa še danes niso kaznovani za svoj čin! A za »fiasko« v svoji krfski aferi se mora Italija zahvaljevati v prvi vrsti Angliji. Sedaj minister lord Cecil je bil tisti, ki je napel vse sile, da bi spravil italijansko-grški spor pred plenarni zbor Društva narodov, in tedanji zastopnik Italije v Društvu narodov, bivši ministrski predsednik Salandra, je prepotil krvave srage, preden se mu je posrečilo odvrtni ta naklep, ki bi bil, če bi se bil izvršil, smrtni udarec za ugled Italije v zboru narodov. Fašistovski tisk seveda še ni mogel pozabiti vsega tega, in tako se je zgodilo, da je prav sedaj, ko naj bi prišlo do obnove starega prijateljstva med Italijo in Anglijo, iz-

bruhnil v vsem italijanskem vladnem in vladi naklonjenem tisku spomin na krfsko afero in ulogo, ki jo je takrat igrala napram Italiji Anglija, tista Anglija, ki se po mnenju italijanske javnosti nahaja danes v ravno takem položaju, kakor se je nahajala Italija po umoru italijanske vojaške mislje v Albaniji. In bridko se pritožuje italijanski tisk, da sedaj ni nikogar, ki bi grajal angleške represalije, da ni nikogar, ki bi zahteval posredovanja Društva narodov, kar se je vse s tako vneto delalo v italijanskem slučaju. Da, še več, vse molči, ko »Anglija izkorišča ta položaj v to, da si prisvajajo ozemlja, na katere je že zdavnaj metala očie«.

Razumljivo je, da v Londonu niso preveč sprejemljivi za take dokaze simpatij v trenutku, ko jim gre za tako važno vprašanje, kakor je vprašanje Egipta in Sudana, in gotovo še tem manj, če jim italijanski vladni tisk celo še očita precej umazane nagibe. Iz Rima se je namreč razširila vest, da je angleška vlada stavila egiptovski vladni zato tako dalekosežne zahteve glede namakanja oaze Džezira v Sudanu, da bi se tankaj kar najbolj razširili bombaževi nasadi, pri katerih so gmotno interesirani sam prestolonaslednik princ Waleski, ministrski predsednik Baldwin in še več drugih lordov. Pa je prišlo potem, kar je moralo priti! Listi namreč že beležijo vest londonskih »Central News«, ki pravi, da je bil poset ministra Chamberlaina v Rimu predmet včerajšnje seje ministrskega sveta in da ta poset ni popolnoma gotov zlasti z ozirom na položaj v Egiptu in skorajšnjo otvoritev parlamenta. Zlasti bi minister Chamberlain moral ostati v Londonu, če bi opozicija zahtevala takojšnjo razpravo o zunanjem položaju. V Rimu so dodali stvari — seveda ad captandam benevolentiam — še svoj poseben komentar. Pravijo namreč, da je Mac Donald kot oficijelni vodja opozicije izpočetka pristal na to, da bi se pričela razprava o zunanjem položaju šele 15. decembra, torej po Chamberlainovem povratku iz Rima, da pa so ekstremisti, katerim sestanek Chamberlaina z Mussolinijem nikakor ni po godu, toliko vplivali nanj, da je izpremenil svoj prvotni načrt.

Maledicti sovversivi! Oni so krivi, da je sirova londonska megla legla na žarko rimsko sonce!

Cacao Van Kaster

13-7 kvalitativno najboljši

Kriza v avstrijskem in nemškem „Alpenvereinu“.

Tako zvni »Arbeiter-Paragraph« po katerem naj bi bile le osebe arijskega pokolenja, — Zidi torej ne, — član Alpenvereina, dela centralnega vodstva precej preglativ. Sekcija »Donauland« na Dunaju se namreč noče temu določilu pokoriti ter sprejema za člane tudi Zide. Zadnji občni zbor društva v Rosenheimu je z ozirom na to sklenil, da mora ta sekcija iz društva izstopiti, če ne, jo bodo na prihodnjem občnem zboru, ki se bo vršil dne 7. dec. t. l. v Monakovem, iz društva izključili. Sekcija »Donauland« se krčevito brani izstopiti ter pravkar sklicala svoj izredni občni zbor, na katerem je sklenila ostro protiresolucijo, ki pa ji ne bo dosti pomagala. Kakor se zdi, imajo s svojimi člani krize in težave tudi nemška planinska društva.

Inscrirajte v „Slov. Narodu“!

Demonstracije na ljubljanski univerzi.

Ponesrečena separatistična akcija klerikalnega in komunističnega dijaštva. — Dopoldne predavanja odgojena.

Kakor smo, je nedavno izdalo prosvetno ministrstvo odlok, s katerim je bilo vpokojenih nekaj zagrebških vacuiliških profesorjev, ki so se politično eksponirali na naša, ki ni bil v skladu s obsežnimi državnimi zakoni.

Ta ukrep prosvetnega ministrstva, ki se je izvršil na povsem zakonit način, pa so hoteli takoj izrabiti separatistični elementi na naših univerzah, ki so zagnali hvalni krik, češ da je zopet kršena avtonomija naših univerz. Zagrebški bloški in ostali separatisti so proglasili stavko in za svoje načrte so hoteli pridobiti tudi ostalo akademsko omladino, zlasti se ljubljansko.

Že v ponedeljek sta dospela v Ljubljano dva organizirana bloška akademika iz Zagreba in stopila v stike predvsem s klerikalnim dijaštvom, o katerem sta domnevala, da se bo takoj izjavilo za solidarno s zagrebško bloško in protidržavno omladino. Klerikalci so seveda takoj pristali na akcijo in sklicali so sestanek vseh zastopnikov ljubljanskih akademskih društev. Na predne akademsko društvo so takoj uvideli, da gre zgolj za politično demonstracijo proti sedanjemu prosvetnemu ministru in zato so na jasn način odklonili vsako sodelovanje. Klerikalci so bili radi tega seveda ozlovoljeni in so v zvezi s komunisti in nekaterimi drugimi akademiki, s takozvanimi »levicariji« sklicali protestno skupščino na univerzi. Akcijski odbor naprednih akademskih društev pa je izdal parolo, da se napredna omladina tega zborovanja pod nobenim pogojem ne sme udeležiti.

Zborovanje na univerzi.

Včeraj popoldne se je res vršil v zborovni dvorani univerze nekaj protestni šoh klerikalno-komunističnega dijaštva. Kot glavni govornik je nastopil voditelj klerikalnega dijaštva filozof Aleš Stanovnik, ki pa je nastopil tako nepravilno, da ga je naravnost sijajno polomil. Mislil je prazno slamo, brez vsakega jedra. Izvajal je med drugim:

»Nam vsem je znano, kako so prejšnji režimi skušali na vse mogoče načine škodovati naši slovenski (i) univerzi, kar se je zlasti pokazalo pri sestavljanju državnega proračuna. Protestirati smo morali radi tega, če opetovano in danes smo vnovič prisiljeni, da povzdignemo svoj glas. Preko ustave (i) preko obstoječih državnih zakonov (i), celo brez vsake predhodne preiskave je prosvetno ministrstvo vpokojilo večje število zagrebških univerzitetnih profesorjev.« Govornik je nato skušal celo utemeljiti protizakonito postopanje ministra, a pri tem ga je kapi talno polomil. Izkazalo se je, da vodja klerikalnega dijaštva sploh ne ve, da ima zagrebška univerza poseben statut, po katerem za vpokojitev profesorjev ni treba nič kakega pristanka univerzitetnega sveta. Sploh pa njegova izjava niso napravila nobenega efekta in so nasprotno še celo povečala klavno razpoloženje klerikalnih dijakov, ki so uvideli, da so popolnoma osamljeni. Takoj po govoru Stanovnika se je oglašil k besedi zastopnik napredne omladine, jurist Odon Planinšek, ki je predal sledečo stvarno izjavo:

Podpisana akademsko omladinska društva smatrajo za svojo akademsko dolžnost, da čuvajo ob vsaki priliki z vsemi zakoniti sredstvi avtonomne pravice univerze, v kolikor se te izvajajo v skladu z obstoječimi državnimi zakoni. V zadnji vpokojitve nekaterih profesorjev na zagrebški univerzi, ki se je izvršilo na podlagi člena 4. sadnjnj odstavka zakona o državnih uradnikih, pa ne vidimo kršenja avtonomije zagrebške univerze. Z ozirom na to ugotovitev izjavljajo podpisana društva, da se ne priključujejo nikakoli protestni akciji enega dela zagrebških, a še manj enega dela ljubljanskih akademikov. — J. N. A. D. »Jadranci«, — »Slovenski Jug«, — J. A. D. »Triglava«, — »Klub jugoslovenskih naprednih akademikov iz Italije in Akademsko Orjuna«.

Razpust skupščine.

Ko je bila predčana ta izjava napredno omladine, so klerikalci dvignili velik hrušč, ker drugega stvarnega argumenta pač niso imeli. Iz njihovih vrst so nato padli klici »živela republika«, kar je seveda dalo navozit članom akademsko Orjuna dovolj povoda, da so hoteli skupščinarje razgnati. Klerikalci in komunisti pa so s posviki napadli Orjuna in pričelo se je prervanje in dreganje, kateremu je napravil konec univerzitetni tajnik dr. Smalc, ki je v imenu rektorja izjavil, da prepoveduje nadaljno zborovanje v univerzitetnem poslopu. Aleš

Stanovnik je nato pozval svoje pristaje, da mu slede ker se bo zborovanje nadaljevalo pred klerikalnim »Dijaškim domom«. Omladina je nato zapustila univerzo in pred poslopjem so člani Orjuna in napredni akademiki zapeli himno »Bože pravde«. Klerikalci so se pomikali naprej proti Wolfovi ulici in izvajajoče vzklikali »Doli s Srbijco, živela republika«. To je povzročilo v vrstah naprednih akademikov burjo ogorčenja. Orjunaši so pričeli slediti klerikalcem in marsikateri je dobil za svojo »republico« krepko za uho. Povsem iz trte izjave in naravnost podla laž pa je, ko trdi današnji »Slovenec«, da so naprednjaki celo streljali za klerikalno omladino. Trditvi take stvari je zmožen edino tisti, ki skuša vsako stvar izrabiti v svoje politične svrhe, da reši svojo potapljačo se ladjo!

Klerikalci so nato odšli v svoj dom, kjer so sklenili, da nastopijo enodnevno stavko in zahtevajo seveda to, da se razpusti »Akademsko Orjuna«. Pobožne želje!

Zborovanje naprednih akademikov.

Snoči se je še vršilo v društvenih prostorih »Jadrance« zborovanje celokupne napredne omladine, na katerem se je krepko manifestirala solidarnost vseh naprednih akademikov. Zborovanje je otvoril predsednik Centralnega tajništva Maček, ki je dijaštvu pojasnil sklepe in motive, ki so vodili akcijski odbor od tega, da je proglasil, da se napredna omladina ne udeležuje akcije klerikalnega dijaštva. Jurist Odon Planinšek je nato pojasnil potek polpolskega zborovanja in vse načrte separatistične omladine. Zbor naprednih akademikov je soglasno z velikim odobravanjem izrekel akcijskemu odboru popolno zaupanje in soglasno izjavil:

da se ne priključijo nobeni nadaljni akciji klerikalnega dijaštva. Napredni akademiki vztrajajo na tem, da se predavanja nadaljujejo v polnem obsegu. S to izjavo je bila akcija klerikalcev popolnoma onemogočena, kajti naprednjaki so jasno pokazali, da se ne dajo tako lahko izrabiti za načrte tistih, ki hočejo kovati le političen kapital iz vsakega ukrepa, ki ga izvrši režim, ki je nasproten klerikalnim intencijam in aspiracijam.

Akcija klerikalcev padla v vodo.

Danes zjutraj so prišli napredni akademiki polnoštevno k predavanjem. Pred univerzo so bili zbrani tudi klerikalni dijaki, ki so gotovo skušali preprečiti dostop naprednjakom v univerzo, a v akcijo niso stopili, ker so se dobro zavedali, da bi propadli. Do izgovod na ni prišlo, ker je rektor univerze sam razglasil na univerzitetnih vratih, da ostanejo predavanja dopoldne odgojena, in to zgolj radi tega, da se pomirijo duhovi. Popoldne pa se predavanja, na veliko žalost klerikalcev, v polnem obsegu nadaljujejo.

Tako so klerikalci doživeli novo blazmo, ki si jo lahko zašepšejo v anale svojih klavirnih pokretov. Ob 12. so se odprla vrata univerze, pred katerimi se je zbrala v polnem številu napredna akademsko omladina z jugoslovensko trobojnico. Akademik Primus je imel kratek nagovor, v katerem je naglašal, da je popolnoma na celi črti zmagala jugoslovenska ideja, da se je ponesrečila akcija, ki so jo hoteli izrabiti klerikalci. Ko so odšli državno himno »Bože pravde« in »Lepa naša domovina«, so vkorakali v univerzo, kjer so se pričela predavanja. Klerikalnih študentov ni bilo pred univerzo.

Uradni komuniké.

Za včeraj ob 15. popoldne je filozof Stanko Melihar v imenu nekaterih akademskih društev sklical v dvorani univerze protestno zborovanje proti vpokojitvi univerzitetnih profesorjev v Zagrebu.

Zborovanju so prisostvovali tudi visokošolci, pripadniki naprednega bloka. Med obema skupinama je prišlo do spopada in pretepa, tako da je rektor univerze bil prisiljen prepovedati nadaljno zborovanje ter dati nalog, da se univerza izprazni. Prepri so se nadaljevali na ulici. Akademiki, ki so se izjavili za protestno zborovanje, so se napotili v »Akademski dom« na Miklošičev cesti, da tamkaj nadaljujejo zborovanje. Drugi akademiki so jim sledili, pred vhom dom jih je pa policija zadržala, da prepreči nadaljnji spopad.

Nekateri trdijo, da je v Wolfovi ulici padel strel, kar se do sedaj ni moglo uradno ugotoviti. — Policijski direktor: Guštin.

lažja glasba malih orkestrrov, klavirja, violine, solopetja za široko maso iz vseh krajev, tu kočček, tam kočček, ki valed trobe, postranski šumovi itd. trapanito sliči produkciji gramofona. Le semtertam jasnejše, čistše petje in igranje, kar proročuje v bližnji bodočnosti in s spopolnitvijo aparatov lepše užiti. Občinstvo pa je vsako točko sprejelo z živahnim interesom, vsak posameznik pa jo je svojemu temperamentu primerno glosil, tako da tu smeha, tam dolgočasja tam zopet male jezice, ponekod navdušenja in tudi zehanja ni manjkalo. Vse nas pa je dvignila zavest, da smo s posetom priveditve starih Jugoslovenski Matici dobro delo ter da smo Evdezmim potom stopili v neposredni stik z vsem svetom, katerega srce ravnatoka utripuje kot naše.

(S prvim javnim radio-koncertom je izgubila Ljubljana veselje do te vrste prireditve. Občinstvo je bilo splošno razočarano, in sicer po pravici, ker bi prišlo prej na svoj račun, če bi stal na prednji galeriji gramofon. Komu naj pripiše svoje razočaranje, je težko ugotoviti, ker ne poznamo konstrukcije aparatov niti njihove odvisnosti od vremena. Z mirno vestjo pa lahko trdimo, če bomo po zaslugi moderne znanosti na polju elektrike kdaj tako videli, kaj se godi po svetu, kakor smo včeraj silšali, kako koncentrirajo in pojejo po raznih oddaljenih mestih, da bo treba postaviti na noge vse optike, ker si vsi pokvarimo oči, kakor smo si včeraj pokvarili ušesa. — Opured.)

— Boris Popov, član opernega gledališča — poučuje solopetje. Sprejema stranke od 2. decembra dnevno od 14. do 16. ure v Narodnem domu, I. nadstropje, desno, soba pevskega društva »Ljubljani« iz Zvonca.

— Operno gledališče. Danes v petek 5. decembra se ponovi prvič opera »Jenuša« slavnega češkega skladatelja Janáčka v prvotni izborni zasedbi. Sodelujejo: dame: Thierry-Kavčinkova, Vanečkova, Ropasova itd. gosposde: Banovec, Kováč, Šubelj in Zupan. Dirigira g. A. Balatka, režira g. P. Debevec.

— Ga. Saričeva in g. Kralj, člana ljubljanskega Narodnega gledališča gostujeta v soboto dne 6. decembra v mariborskem gledališču v Nicodemovi tredejski komediji »Zora, dan, noč«, ki je doslej pri ljubljanskih vpriizoritvah popoln uspeh.

— Hindemithov kvartet v Ljubljani. — Svetovnoznani Hindemithov godalni kvartet pride v Ljubljano ter priredi dne 19.

t. m. v Unionski dvorani koncert. Ta koncert bo za naše mesto vsakakor velik glasbeni dogodek in na njega je danes opozarjamo vse naše občinstvo, saj uživa kvartet v svetovnih umetniških krogih največji sloves.

— Podpora »Ljubljankam«. Pevskemu društvu »Ljubljanki« v Zagrebu je dovolilo prosvetno ministrstvo 5000 D podpore.

— »Ljubljanski tip«. Napisal Jos. Suchy. Pravkar je izšla knjiga, ki na poseben način — humoristično satirično — siba ljubljanske navade in razvade. Avtor je posebej pazljivo posvetil znani ljubljanski mentaliteti — pitkančevanju in v posebnih črticah izrazil ljubljanski tip, kakor izvoščkom, postreščkom, kuharicam, modernim vdovam itd. Mnenja smo, da bo knjigo vsak ljubljaneček z zanimanjem čital, kakaj skoraj vsakdo je v njej naslikan. Cena knjige Din 30. V samozaložbi: Gledališka 3.

— »Popotniki«, pedagoški in znanstveni list št. 10 do 12 (december) prima sledečo vsebino: dr. Ivan L. A. H. Občanski nauk. Iz šolskega dela: Eliza Kukovčeva, Srdilivaščina na srednji učni stopnji. A. Spreitz, Iz prakse za prakso. Razgled: Slovestvo, Casopisni pregled. To in ono.

— Uzglavatelj. Izšlo je novi broj Uzglavatelja, časopisa za moralno poboljšanje društev (1. decembra 1924. broj 12) sa ovim sadržajem: Miljenko Vidović: Quo vadis, Evropa? Davorin Trstenjak: Marljivost u talenta i genija; Prof. dr. St. Tomić: »Čovjek-boga« i »čovjek-zvijer«; Kamilo Brössler: Profesor i učitelj; Emil Petrović: Dokle? Jagoda Truhelka: Uzajanje dece prema temperamentima; Stj. Matić: »Kralji Ristić«, Miljenko Vidović: Intelektualna i život; A. Altarac: Vaspitanje čovjeka; Jovanka Čubrilić: Higijenske prilike u našim školama; Emil Petrović: Ličnost i gonjila; Saša Lubunčić: Primeri jačanja moralne volje; Dr. Franc Crane: Uništenje uživanja; Frano Crnić: Moral i društvo; Ivan Novbišić: Semjence savremene filozofije; Hamdita Muhić: Vježbanje dece u rasudivanju; Marcel Schneider: Wilhelm Jerusalem kao sociolog; Rudolf Sprunc: Cilj našeg života; Vladimir Lašk: Čovjek u odnosu spram društva; Stanislav Župić: Moral i društvo; J. Č. Ugojemo mišl Fiodora Dostojevskog; N. W. Atkinson (Ramaharaka): Vrhovna mudrost; Josip Geiser: Učitelj i selo; Dr. Josip Ubičić (M. Bogdanov): Moral i društvo; Saša Lubunčić: Nacrt uipitnog arka za individualnu psihologiju; Milena S. Pokupska: Moral i društvo. — Pregled. — Godišnja pretplata Din 60. — Uredništvo i uprava Sarajevo, Škerlića ulica broj 7.

Pismo iz Prage.

Proti utesnitvi politične in finančne suverenosti in proti vsaki podonavski stvoritvi. — Uradniško vprašanje. — Agrarec Dubicki — plagijator. — Odstop dr. Macharja. — Komunistično rovarjenje med vojno na Slovaškem.

Koncem novembra.

Podrobna proračunska debata je potekla povsem mirno. Bila je široko zasnovana, trajala je 60 ur in govorilo je tekem nje 80 poslancev. Generalni poročevalec dr. Srdinko je v svojem govoru naglašal nužnost, da se omeji število državnih nameščencev. Ako bi ne bil dr. Rašin padel po zločinski roki, bi se omejitve že izvajala od lanskega leta dalje. Glede na članek v »Timesu«, ki je naperjen proti RCS, izjavlja govornik, da odklanja načelno vsake poskuse ali načrte, ki merijo na utesnitev naše politične in finančne suverenosti, toliko bolj se obrača proti izkonstruiranju nekeke podonavske stvoritve. — Naša zgodovina od pristopa k personalni uniji z avstrijskimi deželami pa do leta 1918. je bila za naš narod trpka življenjska šola in mi nikdar ne z Avstrijo in ne z Mađarsko ne vstopimo v nikake stvoritve in se ne damo privabiti v nje. Pri glasovanju v zbornici niso bili navzoči Nemci, slovaški ludovci in komunisti. Proračun, finančni zakon in investični proračun so bili sprejeti z vsemi glasovi koalicijskih strank, proti so bili samo glasovi obrtnikov.

S proračunom se bo bavil sedaj senat, sklican na dan 1. decembra, kjer bo tudi rešen gotovo naglo in mirno, tako da je brez dvoma, da bo še pred novim letom odobren v obema zbornicami in tudi izglasen, kar priča o konsolidaciji razmer v naši republiki. Kar se tiče nadaljnega delovnega programa v zbornici, poda vlada še v predbožičnem zasedanju osnovo zakona glede stavbnega gibanja in glede varstva najemnikov. Pred Božičem treba nujno dognati tudi predlogo o ureditvi plač državnih nameščencev. Z gotovostjo se pričakuje, da bo do Božiča rešena vsaj t. z. časna mala ureditev, ki obsega zvišanje plač za staropenzioniste, za katero treba okoli 147 milijonov Kč, in 20odstotno zvišanje mestnih dklad, zahtevajočih 152 milijonov, nadalje pomoč uradništva z visokošolsko in srednješolsko izobrazbo v višini 150 milijonov in končno bolniško zavarovanje uradnikov in učiteljev, za katero treba približno 25 milijonov Kč. Vprašanje kritja za te doklade pa doslej še ni rešeno. Predlog za uvedbo posebnega sladkornega davka je bil s strani socialističnih strank odklonjen, drug vir za dohodke pa bo težko dobiti in tako je skoro gotovo, da pride do restrikcije uradništva. Danes je v državnih službah 444.188 oseb in država izplačuje penzijo 127.303 osebam. Ako upoštevamo število prebivalstva, vidimo, da preživlja država ne glede na invalide vsakega devetega državljanca. T. z. velika uradniška ureditve pride v razpravo pozneje skupno s reformo da-

žavne uprave. Prvotno se je mislilo, da se pred Božičem reši tudi davčna reforma, toda njena obsežnost tega ne pripušča in zato je predložena na prihodnje zasedanje skupno s predlogo o srednjestanovskem zavarovanju.

Mirni potek proračunske debata je prerušila afera agrarnega poslanca Dubickega. Pri debati je imel govor, katerega je nato priobčil v »Venkovcu«. V svoj govor je pa vzel doslovno cele novinarske članke, ne da bi kje navedel dnevnike, ki so jih prinesli. Ali oglašili so se dnevniki sami, najprej »Lid. Noviny«, »Nar. Listy« in »Nar. Politika«. To nespodobno plagiatstvo se sploh obsoja in vzbuja začudenje, da posl. Dubicki po tej blamaži ni odločil svojega mandata. O stvari ima besedo agrarni poslanski klub.

Generalni inspektor naše vojske dr. J. S. Machar je zapustil te dni svojo službo. Ni bil razmeroma dolgo na svojem odgovornem mestu, samo pet let, toda zapustil je v naši vojski trajen spomin na uspešno svoje delovanje. Pridobil si je neoporečni zaslug za dviganje naše vojske, skrbel za to, da bi se po končani vojaški službi naši mladi ljudje izpopolnjevali, ne toliko strokovno, vojaško, marveč da bi se tudi duševno razvijali, in baš to je zasledoval v naši vojski Macharjev uveden pravitni pouk. Njegovemu delu so se stavile na pot različne zapreke, katere je Machar s svojim samozatajevanjem premagoval, pa se tudi pritoževal zaradi njih, končno pa se vendar pred njimi umaknil. Po njegovem odstopu se je začetkom govorilo o njegovem nasledstvu, imenovalo se je že več kandidatov, sedaj pa se pravi, da bo inspektorat zrušen in da se do konca t. l. izvede likvidacija te službe.

Med vojsko na Slovaškem so bili odkriti sledovi delovanja komunističnih agitatorjev. Preiskava je ugotovila, da je to prevarno rovarjenje doseglo že znatne uspehe. Prvo odkritje je sledilo v Bratislavi, na kar se je dognalo, da se je delovanje razvijalo tudi po vseh drugih posadkah na Slovaškem in v Podkarpatski Rusiji. Agitiralo se je v glavnem z brošurami, letaki, ilustracijami itd. Aretiranih je bilo mnogo vojaških in civilnih oseb, in zanimivo je, da ima večina prijetih civilnih agitatorjev mađarsko pripadnost.

V Bratislavi je 23. t. m. umrl ministrski svetnik in železniški šef-zdravnik dr. Albert Dutka, ki je bil znatna osebnost v naprednem gibanju devetdesetih let in v procesu »Omladine«. Za časa balkanske vojne se je udeležil tudi ekspedicije čeških zdravnikov v Srbijo.

KINO IDEAL KINO

Od četrtka do večerj predelje t. m. kino-ljubljane

Olaf Fönss

v pretresljivi drami

Žrtev časti

7398 V PONEDELJEK

„Maks Linder“

Turistika in sport.

OBCNI ZBOR S. K ILIRIJE.

SK Ilirija, naš najstarejši in največji športni klub, ki je obenem prvak Slovenije v različnih panogah sporta, je imel včeraj svoj 13. obč. zbor, katerega se je udeležilo častno število članov. Zborovanje se je vršilo v restavracijski prostoru »Zvezde«. Pozdravni in uvodni govor je imel predsednik g. Gorec, ki je obenem podal kratek pregled zgodovine SK Ilirije od njega ustanovitve do danes, ter ob zaključku govora opozoril na članstvo, da se zaveda svoje dolžnosti napram klubu in da stremi za tem, da bo klub dosegel visoko stopnjo, t. j. mednarodni nivo. G. Jeraj je predčital zapisnik preteklega leta ter obenem podal tajniško poročilo, iz katerega posnemamo, da je SK Ilirija tekom zadnjega leta dosegla lepe uspehe tako v sportnem, kakor v gospodarskem vidu. Dobro sta napredovali zlasti nogometna in hahkoatletska sekcija, predvsem pa je treba omeniti z. blagajnika, ki je sprejel knjige v tak red, da je bilo mogoče celo sestaviti proračun za prihodnje leto, prvič, odkar obstoja Ilirija. Klub šteje 771 članov, del katerih pa se žal ne zaveda svojih dolžnosti do kluba. Sportnih prireditve je imel klub 78, sodeloval pa je pri 22 tuji prireditvah. Omeniti je dalje, da je klub izpopolnil tako nogomet, kakor tenis igranje ter so se zgradile nove garderobe na obeh igriščih. Da se je lahko z uspehom dokazalo to delo, je predvsem zasluha g. inž. Bloška, inšp. Nogometna in J. Gorec, ki so klub materialno in moralno podpirali. Sledilo so na to poročila posameznih sekcij. G. Betetto je poročal o nogometni sekciji, ki je odzdravila 65 tekem in dosegla v teh zmagovitih sreč v razmerju 325:96 golov. Mednarodnih tekem je klub odigral 10, pri čemer je 30. prvenstvenih 15, pokalnih 6, reprezent. 3 in 1 interno. Sekcija šteje 71 aktivnih članov. O delovanju hahkoatleske sekcije je poročal z. Vodisek. Med največje prireditve, ki se jih je sekcija udeležila, spadajo cross-country za prvenstvo Slovenije, štatieta po mestu za lutrov pokal in tekmovalna za prvenstvo Jugoslavije in Slovenije. Pri zadnjih dveh tekmovalnih se je Ilirija plasirala na IV. in na I. mesto. V splošnem znamenje sekcija naravnost siljen napredek. Plavalna sekcija, o kateri je poročal z. Jeraj, se klub dober materialu ni mogla dobro razviti, ker je radi pomanjkanja lastnega plavalnega prostora odpadel skupni trenin. Sekcija se je udeležila več tekem, tako v Novem mestu in prvenstvenem tekme za Slovenijo na Bledu, kjer je Ilirija dosegla III. mesto. Njen član g. Kordelič pa je dvakrat zaporedno odnesel prvenstvo Jugoslavije v skokih — torej nad vse časten uspeh. — O damski sekciji je podal poročilo g. Beltram. Navedel je med drugim, da hazena bolje kakor nogomet na pomanjkanju ostre konkurence in se zato ni mogla razvijati, več uspeha pa je pokazala hahkoatletska sekcija, ki je postavila dva jugoslovenska rekorda. Govornik upa, da se ta sekcija razvija. Sledilo so še poročila tenisa, drsalne, smučne in sankarske sekcije, nkar je podal g. Rabič blagajniško poročilo. Izjavil je, da klub stoji na tako trdnih nogah, kakor še nikoli poprele in da je dosegel med dohodki in izdatki ravnatelj. Revizorji so našli blagajno v popolnem redu. Gospodarsko poročilo, ki ga je podal g. Beltram, izkazuje izboljšanje gospodarskega stanja. Klub razpolaga z bogatim inventarjem, ki ga bo treba deloma še izpopolniti. Na predlog g. Betetta so bila nato izpremenjena nekatera pravila, nkar so sledile volitve novega odbora. Izvoljen je bil ta-le odbor: predsednik g. J. Gorec, I. podpredsednik inspektor Nagovetič, II. podpredsednik g. Sircelj, I. tajnik g. Jeraj, II. tajnik g. Komar, I. blagajnik g. Rabič, II. blagajnik g. Boltačar, gospodar g. Mahkovec ter sledeči odborniki: dr. Seneković, inž. Bloudar, dr. Maicen, dr. Mayer, g. Černe, g. Logar in g. Betetto. Za načelnika nogometne sekcije je bil izvoljen g. Betetto, hahkoatleske g. Vodisek, tenisa-sekcije prof. Seunik, plavalne g. Černe, damske dr. Mayer, drsalne g. Vodisek in smučko-sankarske g. Vrančič. V razsodišče so bili izvoljeni: dr. Dumšar, dr. Berce, dr. Jože Pretner, dr. Pramuselj in ravatelj Valušek.

Naznanilo.

Medni atollje M. SANC, Ljubljana, Kongresni trg št. 41 (Gerberjeva hiša), ima vedno v zalogi serijo izgotovljenih najnovejših in najokusnejših pariskih družabnih, popoldenskih, večernih, koncertnih in plesnih tanelov. Istotako tudi dekliških oblek za plesne vaje. Cene-frapantno nizke. Vsakemu dosegljive.

Konzulati v Ljubljani:

Ceskoslovaška: Breg 8/I.
Belgija: Urad Ljubljanskega veleposla.
Avstrija: Turjaški trg 4/I.
Italija: Zrinjskega cesta 3/I.
Portugalska: Dunajska cesta 35.
Rusija: Dunajska cesta (Ljubljanski

Prosveta.

Prosveta.

Repertoar Narodnega gledališča v Ljubljani.

Drama.

Začetek ob osmih zvečer.

Četrtek, 4. dec.: Moč teme. Red A.
Petek, 5. dec.: Pri Hrastovih. Red E.
Sobota, 6. dec.: Šestero oseb liče avtorja.
Red F.
Nedelja, 7. dec.: Ob 3. pop. pri znanih časih: Firma P. B. Izven.
Zvečer ob 8. uri: Veronika Deseniška. Izven.

OPERA.

Začetek ob 8. uri zvečer.

Četrtek, 4. dec.: Rusalka. Red C.
Petek, 5. dec.: Jenuša. Red B.
Sobota, 6. dec.: zaprt.
Nedelja, 7. dec.: popoldne ob 3. Gorenjski slavček, ljudska predstava pri znanih časih.

Radio-koncert.

V prid Jugoslovenske Maticice se je vršil včeraj v Unionski dvorani prvi radio-koncert, ki ga je s svojimi aparati omogočila požrtvovalna firma Štebi in Tuječ. Aparati z anteno so bili montirani izven dvorane, le takozvani »Lautsprecher« v obliki gramofonske trobe je stal v sredini prednje galerije. Občinstva seveda vrhuno polno in Jugoslovenska Matica se je prav dobro zavedala, da najboljšje melje, kdor prvi melje. Ne verujem, da še kak radio-koncert privabi toliko publike.

Uvodno besedo je govoril g. dr. Čadež. Težko je v poljudnih besedah objasnjevali pojav brezžične telefonije, no, g. dr. Čadežu se je posrečilo pripraviti radovedno občinstvo na to, kar pride. O njegovem govoru bi omenili, da je bil sasnovan preveč poljudno in splošno in da ni prišla do veljave strokovna plat samega problema. O kakem umetniškem užitku pri koncertu kalpda ne more biti govora. Večina na-

Dnevne vesti.

V Ljubljani, dne 4. decembra 1924.

»Izdajstvo« v razmejiteni komisiji?

V Ljubljani, 3. dec. 1924.

»Veslopostovani g. urednik!

Ob priliki mojega slučajnega bivanja sem z velikim začudenjem čital napad v »Slovenec« na g. majorja A. Markovića, ki je baje pri razmejitvi zagrešil »izdajstvo«.

Skoro tri leta sem bil adjutant komisije, ki ji pripada g. Marković, in temeljito poznam delo komisije, kakor tudi delo posamičnih oficirjev. Kot adjutant g. generala Maistra in g. polkovnika Daskalovića sem imel priložnost se s stališča štaba te komisije temeljito poučiti o delu tako naših, kakor italijanskih članov. Radi tega mi tudi vaš odgovor v listu ni bil povsem po volji, ker ni pogodil jezgre cele zadeve.

G. major A. Marković opravlja posel šefa topografov pri razmejitveni komisiji, ima torej opraviti izključno s tehničnimi deli. Pogajanja z italijansko komisijo vodi predsednik in event. še en oficir in izdaja na podlagi tega sporazuma, ki se pisмено fiksira, ukaze za šefa topografov, naj v terenu skupno s italijanskimi topografi poišče dogovorjeno črto, ki je na to topografo izdelajo. Kdor količarko pozna tehnično delo na terenu, bo razumel, da je tu vsaka, tudi najmanjša manipulacija izključena, ker se vse prej pismo in sporazumno ugotavlja.

Z ozirom na to je izraz »izdajstvo« za majorja Markovića absurdnost in ga je mogel napisati samo človek, ki nima pojma, kako posluje taka komisija in kakšne so dolžnosti posamičnih članov te komisije.

Ako pa uvažujemo trdovratnost italijanske komisije in že vnaprej določeno črto rapalske pogodbe, se kaj takega vobče ne more napisati. Kakor sem že povdarjal, je mejna črta že podana po rapalski pogodbi in podrobnosti diferirajo na terenu za 10 do 50 metrov, a za teh 50 metrov ne da Italijan niti ene lire.

Da ni mogoče ustreči večinioma upravičenim željam prebivalstva, ni krivda na razmejitveni komisiji, marveč na rapalski pogodbi, ki jo hočejo Italijani izvesti v vsi strogosti. Govoriti tu o kakem izdajstvu pomenja žaliti razmejitveno komisijo, katere člani pošteno izpolnjujejo svoje dolžnosti in ki vodijo za vsako ped zemlje najljubše borbo.

V službi in izven nje je g. major Marković vzor oficirja in tovariša, nesimpatičen Italijanom radi njegove odločnosti in točnega izpolnjevanja svojih dolžnosti.

Izvolite, g. urednik, porabiti to pismo, kakor se vam zdi umestno.

Z veslopostovanjem udani

Aleks. Sučević

kap. I. kl. v pokloju.
Zagreb, Dalmat. ul. 5. e

Priobčujemo to pismo v celoti, ker je iz njega razvidno, kako velika krivica se je delala g. majorju Markoviću.

»Slovenec«, katoliški list, ki je pri nas vzel vse poštenje v zakup, doslej ni smatral za potrebno, da bi poravnal krivico, ki jo je napravil g. Markoviću. To je katoliška morala in »Slovenec« je — pošten list!

— Slovenščina na visoki pedagoški šoli v Zagrebu. Na visoki pedagoški šoli v Zagrebu je letos kakih 18 učiteljev Slovencev. Za tiste, ki imajo jezikovno skupino, je namesto srbohrvaščine (literature in jezika) uvedena slovenščina; te dni začne predavati prof. Ilesič. Vendar je ena ura srbohrvaščine obvezna tudi za slovenske slušatelje.

— Dvajsetdinarski zlatniki. Kakor poročajo iz finančnega ministrstva, se prične s kovanjem zlatnikov po 20 dinarjev takoli, ko se izvrši kovanje drobiža. Na eni strani dvajsetdinarskega zlatnika bo kraljeva slika z napisom »Aleksandar Prvi, Kralj Srba, Hrvata i Slovenaca«, na drugi strani bo krona in oznaka vrednosti »20 dinara«.

— Nova advokatska tarifa na Hrvaškem. Zagrebški sodni stol je v seji 27. pr. m. sprejel tarifo, ki služi za osnovo vsem meničnim in kontokurentnim procesom pri sodnih na Hrvaškem. Inicijativa za tarifo je potekla iz odvratniških krogov. Za menične in kontokurentne tožbe znaša odvetniška tarifa (brez kolektivnih pristojbin): 1 do 2500 Din, največ trojni znesek sodne takse, torej pri tožbi za 1000 Din največ 100 Din. Pri svoti od 2500—50.000 Din kolikor sodna taksa, torej za 50.000 Din 1500 dinarjev. Pri svoti od 50.000 do 500.000 Din zmanjša tarifa do 50 % od takse, znaša torej za 500.000 Din 7500 Din. Nadalje pada taksa do 40, 20 in 10 %.

— Telefonski promet med Trstom in Sušakom je dovoljen od 1. decembra dalje.

— Čestni okrajni odbor škofjeleški išče za svoj okraj čestnega mojstra — Bolj namočno se razvija iz Uradnega lista št. 100 z dne 31. oktobra 1924.

— Dražje pivo izven Slovenije. Jugoslovenske pivovarne, združene v kartelu, so sklenile povišati ceno piva za 80 Din pri hektolitru. Tovarnarji pravijo k poviški, da so strojne dražje in tudi produkcijski stroji, parafizice, V. kartelu je 18 pivova-

ren, tri pivovarne v Sloveniji še niso pristopile h kartelu in tudi niso povišale cene piva. Vrček piva bo stal vsled omenjenega poviška 4,75 Din.

— Krediti za volitve. Ministrski svet je finančnemu ministru odobril kredite za izvedbo volitev v znesku 10 milijonov dinarjev in za nabavo volilnega materiala (krogljice itd.) 1 milijon dinarjev.

— Likvidacija oddelka za socialno politiko. Na predlog ministra za socialno politiko je ministrski svet sklenil likvidacijo oddelkov socialne politike pri pokrajinskih upravah v Zagrebu in v Ljubljani. Osobje oddelka socialne politike v Ljubljani se stavi na razpolago velikemu županu.

— Za organizacijo mariborske oblasti. Finančni minister je določil notranjemu ministru izreden kredit v znesku 300.000 Din za likvidacijske stroške pri novi organizaciji mariborske oblasti.

— Iz finančne službe. Šef davčne administracije v Ljubljani, finančni nadsvetnik dr. Janko Pončbšek je premeščen k finančni delegaciji v Ljubljani, davčni referent dr. Filip Oreš je premeščen iz Radovljice v Ljubljano.

— Iz državne službe. Imenovan je za administrativnega uradnika pri rudarskem oblastvu v Ljubljani dosedanj pisarniški oficijal Josip Jurčič, za arhivarja pri okrož. agrarnem uradu v Mariboru orožniški podnadrednik Simon Rižnar; premeščen je od ravnatelstva šum v Ljubljani k šumski upravi na Bledu upravitelj Alojzij Rus.

— Prepovedani listi. Notranje ministrstvo je prepovedalo uvoz in prodajo graške »Südmark-Bundeszeitung« in sofijskega »Ustrema«, ker pišeta proti interesom naše države.

— Ureditve plojbe po prekopu Bega. Član mednarodne donavske komisije g. Vilfan je iz Bratislave prišel v Beograd, da poroča zunanjemu ministru o poteku razprav pri mednarodni donavski komisiji in da dobi navodila glede ureditve plojbe po prekopu Bega, ki veže Temesvar z Velikim Bečkerekom. V kratkem se sestane v Temesvaru romunsko-jugoslovenska komisija, ki bo to vprašanje razpravljala.

— Inozemci v domačih podjetjih. Inspekcija dela opozarja vse delodajalce, ki zaposlujejo inozemske delavce in nameščene vseh kategorij, da so v smislu obstoječih predpisov dolžni vsako spremembo službenega razmerja najkasneje v roku 3 dni po izstopu, oziroma prenehanju inozemca prijaviti pristojni inspekciji dela. Prekršitev tega predpisa se bo, kakor tudi zaposlovanje inozemcev brez dovoljenja ministrstva socialne politike, odnošeno tuk. Inspekcije dela, najstrožje kaznovalo. Pripominja se, da je inspekcija dela v zadnjem času kaznovala več podjetnikov z občutnimi globami do 1000, 2000, 3000 Din, ter se zainteresirani službodajalci ponovno opozarjajo, da se glede zaposlenja inozemcev točno držijo predpisov, ker se bo v smislu § 123 zakona o zaščiti delavcev z dne 28. februarja 1922, Uradni list 211/74, vsaka prekršitev kaznovala z denarno globo do 3000 Din. Takozvane predpise vsebuje »Pravilnik o zaposlenju inozemskih delavcev« z dne 9. julija t. l., U. l. 215/71.

— Dvajsetdinarski zlatniki. Kakor poročajo iz finančnega ministrstva, se prične s kovanjem zlatnikov po 20 dinarjev takoli, ko se izvrši kovanje drobiža. Na eni strani dvajsetdinarskega zlatnika bo kraljeva slika z napisom »Aleksandar Prvi, Kralj Srba, Hrvata i Slovenaca«, na drugi strani bo krona in oznaka vrednosti »20 dinara«.

— Nova advokatska tarifa na Hrvaškem. Zagrebški sodni stol je v seji 27. pr. m. sprejel tarifo, ki služi za osnovo vsem meničnim in kontokurentnim procesom pri sodnih na Hrvaškem. Inicijativa za tarifo je potekla iz odvratniških krogov. Za menične in kontokurentne tožbe znaša odvetniška tarifa (brez kolektivnih pristojbin): 1 do 2500 Din, največ trojni znesek sodne takse, torej pri tožbi za 1000 Din največ 100 Din. Pri svoti od 2500—50.000 Din kolikor sodna taksa, torej za 50.000 Din 1500 dinarjev. Pri svoti od 50.000 do 500.000 Din zmanjša tarifa do 50 % od takse, znaša torej za 500.000 Din 7500 Din. Nadalje pada taksa do 40, 20 in 10 %.

— Telefonski promet med Trstom in Sušakom je dovoljen od 1. decembra dalje.

— Čestni okrajni odbor škofjeleški išče za svoj okraj čestnega mojstra — Bolj namočno se razvija iz Uradnega lista št. 100 z dne 31. oktobra 1924.

— Dražje pivo izven Slovenije. Jugoslovenske pivovarne, združene v kartelu, so sklenile povišati ceno piva za 80 Din pri hektolitru. Tovarnarji pravijo k poviški, da so strojne dražje in tudi produkcijski stroji, parafizice, V. kartelu je 18 pivova-

ren, tri pivovarne v Sloveniji še niso pristopile h kartelu in tudi niso povišale cene piva. Vrček piva bo stal vsled omenjenega poviška 4,75 Din.

— Sklad Joška Raiha. V počaščenje spomina pokojnega starostja »Ljutomerskega Sokola« so darovali za »Sokolski dom« v Ljutomeru doslej po 1000 Din: Dr. Anton Herić, Viktor Kukovec, Podružnica Slovenske banke, Fran Seršen, Fric Zemljčič, vsi iz Ljutomera in Drago Vargazon iz Murskega Središča; 600 Din: Vencoslav Vilar; po 500 Din: C. M. Senčar, Dr. Marko Stajko, Dr. Ivan Stojan, mag. Fran Tuček; 400 Din: Marko Rosenberg; po 300 Din: Ciril Mikl, omizje pri Rajhu na Moti 23. nov. 1924; Din 210 zbirka ob otvoritvi železnice v Sersevnem kleti; po 200 Din: Josip Jelovšek, Ignac Sinigoi, Dr. Ivan Tratnik, Franc Zacherl; po 100 Din: inž. Rudolf Kaučič, Ljubljana, Janko Kranjc, Maribor, Ivan Kreft, Sv. Jurj ob Šč., Dr. Boris Mihalič, Maribor, Dragotin Sirc, Celje, major v p. Ludvik Skuhala, Ljubljana, kapetan Lojze Stjanec, Bitoli, Jakob Zemljčič, Radenci, Fran Lubej, Franc Kikec, oba Ljutomer; po 50 Din: Jožef Gregorinčič, Andrej Hanžl, Rafko Marš, Franc Rižner, Ivan Skrajnar, Pero Veselič, Franc Vogrinec, vsi Ljutomer; po 25 Din: Anton Božič, Radoslavci, Fran Cvetko, Vučja vas, Anton Misja, Križevci; po 20 Din: P. Karbaš, Slavko Stopar, oba iz Ljutomera, Franc Šafarič, Križevci. Vsem darovalcem sokolska zahvala. Nadalnja darila se objavijo. Zdravo!

— Nova moderna železniška postaja v Splitu se zgradi po načrtu, izdelanem v ministrstvu saobraćaja. Zemljišče za postajo je tudi že določeno. Krediti so odobreni in tako je pričakovati, da se prične gradbeno delo v kratkem.

— Komisar po cen. Društvo narodov je imenovalo za generalnega komisarja na Madžarskem Amerikanca Smita. Nakazalo se mu je mesečne plače 5000 dolarjev, ali Amerikane je izjavil, da se zadovoljuje na mesec s 500 dolarji. Tudi ni hotel imeti razkošnih stanovanjskih in uradnih prostorov, marveč se zadovoljuje s priprostimi sobami. Nekateri menijo, da je ta nenavaden človek.

— Tragična usoda cele družine. Po Hercegovini zelo razrasla škrlatica, ki se z neverjetno naglico širi, in sicer zato, ker vladajo po selih nesnaga ter seliaki boleznijo ne posvečujoje nikake pažnje. Tako je bila v selu Stupica od te strahovite epidemije okužena vsa rodina. Najpreje je obolen član rodine in ostali sorodniki so nečezirano posedali okoli njegove postelje. Naravno je, da se je bolezen razširila tudi med ostalimi člani obitelji in tekem enega tedna jih je umrlo pet. Slučaj je sicer dovolj tragičen, vendar dokazuje, kaj lahko zakrivi ljudska brezbržnost in naivnost.

— Skrbno gospodinjstvo spoznaš, kadar vidiš v njeni kuhinji Čajne mešanice »Budha«.

Pridite v petek 5. decembra ob osmih zvečer v dvorano Kazine

na Miklavžev večer!

Iz Ljubljane.

— Akad. podružnica »Jugoslov. Matice« Na III. rednem občnem zboru akademskih podružnic Jugoslov. Matice v Ljubljani, ki se je vršil dne 24. tm. je bil izvoljen sledeči odbor: Predsednik Franulović Anton, lurr. podpredsednik Kiharč Božis, tehn. tajnik I. Bjelanović Rastko tehn., tajnik II. Senković Zdenko, lurr. blagajnik Marinič Pero, med. arhivar Volčič Ljubomir tehn. knjižničar Karadžić Jole tehn., odborniki: Vučenilović Pero tehn., Franulović Petar, med.

— Zahvala. Razposlali smo iz naše pisarne Podpornega društva slepih v Ljubljani, Wolfova ul. 12. skoraj 1000 izvodov koledarjev, od katerih je bilo do danes plačanih blizu polovice. Čutimo se dolžne objaviti osebe, ki so nam bile bolj naklonjene in nam blagohotno preplačale naš koledar. Prejeli smo od: g. Hedžet in Koritnik, tu Din 145, I. Knez, tu 100, Marija Tausas, tu 100 Viktor Hanke, Guštanj 130, Dr. Fran Sabec, Vrhnika 100, A. Roblek Radovljica 100, Trboveljska premožekopna družba, tu 500, Dr. Ban, Ormož 100, Remec in Co., tu 100, Dr. Ivan Eržen, Kranj 100, Dr. Josip Zdelšek, Brežice 100, M. Treppo, Brežice 150, Hotel »Union«, tu 100, Jan Pila, tu 100 Din. Vsem tem plemenitim darovalcem se kar najiskrenejše zahvalujemo in prostno za njih nadaljno naklonjenost. Odbor Podpornega društva slepih v Ljubljani. Prosim, kdor še ni plačal naš koledar, naj blagovoli to nemudoma storiti.

— Občni zbor Kmetijske družbe za Slovenijo. Za občni zbor Kmetijske družbe za Slovenijo za poslovno leto 1923, ki se vrši dne 15. decembra t. l. v Ljubljani, so se že razposlale g. delegatom, izvoljenim za leto 1923, poverilnice in glasovnice potom prste priporočeno. Če bi ta ali oni izmed g. delegatov ne dobil poverilnice in glasovnic, naj takoj to naznani Kmetijski družbi radi pravčasne reklamacije.

— 40-letnica akademskega poveljskega društva »Obiljež« v Beogradu se praznuje v dnevi 27., 28. in 29. tm. Sestavljen je odbor z nalogo, da pripravi vse za to prireditve potrebno.

— Društvo prijateljev humanistične gimnazije bo imelo v četrtek 11. decembra ob treh popoldne na I. drž. gimnaziji v Ljubljani redni občni zbor s sledečim dnevnim redom: 1. poročilo odbora; 2. volitve novega odbora; 3. slučajnosti. Prijatelji, udeležite se v obilnem številu!

— Sokol I. bratsko vabi svoje članstvo, zlasti drage sokolske družine, da se udeležijo Miklavževih prireditev v Mestnem domu, ki se vrše v petek dne 5. t. m. ob 5. popoldni za deco, ob 8. zvečer za odrasle. Obazrite se vprizori dramske igrice »Miklavževanje«. Sodelujeta društveni orkester in pevski zbor. — Darila se splošno daje v dva

rani od ene ure popoldne naprej. — Vstopnina je samo zvečer po 5.— Din od osebe. Zdravo! — Odbor.

— Zabavni večer Jadranske Straže. — Kdor se hoče neprilipno zabavati, naj pohti v soboto, t. j. 13. t. m. v Union, kjer priredi Jadranska Straža zabavni večer. — Sodelovala bo godba dravske divizije potem pa gospodje Povhe, Lipah in druge priljubljene osebnosti. Nihče naj ne zamudi posetiti te prireditve, ki obeta biti zelo zanimiva. Prireditveni odsek Jadranske Straže.

— Ljubljansko prostov. gasilno in reš. društvo priredi dne 26. tm. ob 7. uri zvečer v veliki dvorani Mestnega doma svojo običajno božičnico, ter je ravnokar pričelo s pobiranjem prostovolj. prispevkov in dobrotok. Obrača se tem potom na dobrosočno ljubljanskega prebivalstva, da ne pusti gasilca, kateri se oglasi z nabiralno polo, praznih rok. Vsak najmanjši dar je dobrodošel. — Prireditveni odsek.

— Zdravniška služba. Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani razpisuje službo zdravnika za splošno prakso s posebnim ozirom na kirurgijo pri ekpozituri v Ptuj. Interesenti se opozarjajo na razpis v Uradnem listu.

— Podružnica Uduženja vojnih invalidov v Ljubljani je vpeljala za Božič ubožno akcijo, da z nabranimi darovi pomaga najpotrebnejšim vojnim žrtvam in njihovim rodbinam. Obrnila se je s tozadevno prošnjo na socialno čuteče občinstvo, da po možnosti prisloži te akciji na pomoč ter vsaj deloma olajša trpljenje nesrečnim vojnim žrtvam. Prepričani smo, da priznana človekoljubnost našega občinstva ne bo odrekla tem siromakom pomoči. Vsa, tudi najmanjši dar, bodisi v denarju ali v blagu, je hvaležno sprejet; saj otira solze in lajša gorje onim, ki najbolj trpe. — Cenjeni darovalci naj blagovolijo pošiljati darove na naslov: »Uduženja vojnih invalidov, vdov in sirot, podružnica v Ljubljani, ali jih osebno izročiti med uradnimi urami od 8. do 12. ure istotam (Sv. Petra vojašnica, pritišče levo, soba št. 3). — Odbor.

— Nagla smrt. V torek zvečer se je v bližini državnega kolodvoza v Šiški zgradil na tla 55-letni postajni odpravnik Ivan Suhadolnik. Na pomoč so mu prihiteli takoj bližnji železniški uslužbenici, ki so ga prenesli v kolodvorsko čakalnico. Suhadolnik pa je po par minutah vsled srčne kapi umrl.

— Pevski zbor Glasbene Matice. Mešani zbor ima skupno vajo v četrtek dne 4. t. m. ob 20. uri v sobi št. 17. (Gosposka ulica).

— O pomenu bacilofoscev in o njihovi važnosti predava ga. dr. Šimečeva jutri v petek ob 8. zvečer na šentjakovski šoli. — Splošno žensko društvo.

— Srečke po 2 D in za srečolov so na razpolago v ženskem društvu, Rimska c. 9, v petek 5. decembra popoldne. Prodajalo jih po Ljubljani tudi članice. Kupujte! Pridite na Miklavžev večer 6. decembra v Kazino!

— Miklavž pride v soboto 6. decembra ob 8. uri zvečer v dvorano Kazine. Sodeluje pri akciji »Splošnega ženskega društva« v korist ženske bolnice. Vabl vse dobre ljudi. Zabave dovolj. Vstopnina 10 dinarjev.

— Kmetijske srečke za srečolov »Splošnega ženskega društva«. Pošiljate jih po Miklavžu 6. decembra zvečer svojim prijateljem v Kazino! Tudi druga darila sprejema odbor v soboto popoldne v Kazini! Pridite!

— Drni! Imajo toliko. faz pa nič, zato sem zažgal barako na Mirju. tako je pripovedoval preiskovalnemu sodniku neki Alojzij Pichler, doma iz mariborske okolice. Moža je pekla vest in priznal je, da je meseca oktobra zažgal barako vrtnarja Bizovičarja v Kozleži. Sicer ni imel namena zažgati baš pri Bizovičarju, toda zdelo se mu je tam najbolj pripravno. Skesani grešnik dela sedaj pokoro v zaporu.

— Vlomi v stanovanja. V zadnjem času se vlomi v stanovanja zopet silno množe. Tako je bilo včeraj vlomljeno v pisarno dr. Oblaka v Dalmatinovi ulici. Vlomitelec je odprl pisarno s ponarejenim ključem in odpeljal kolo znamke »Dürkopp«, vredno 2500 dinarjev. V torbici na kolesu se je nahajal tudi brivski aparat s 36 klinjami. — V Borhoričevi ulici št. 5. je neznan tat obiskal stanovanje livarja Ivana Hočevarja in mu odnesel različno obliko in čevlje v skupni vrednosti 1140 Din. njegovi gospodinjci Uršuli Erbežnik pa par čevljev, vrednih 150 D.

— Tvrdka J. MACEK, Aleksandrova cesta 12, prodaja vsa oblačila za gospode in otroke do božičnih praznikov po znatno znižanih cenah.

— Cene so padle! v modni trgovini I. Kette, Ljubljana, Aleksandrova cesta. — Oglejte in prepričajte se o ceni v izložbi in na razstavi v trgovini! — Izvanredna ponudba za Božič! — Ne zamudite prilike! Štitiše več žep!!!

Iz Celja.

— c Meškova proslava se je vršila v našem mestnem gledališču 28. novembra. Vprizorila se je Meškova drama »Pri Hraštovihi«. Pisatelj se je predstave osebno udeležil. Gledališče je bilo razprodano, razpoloženje med občinstvom do konca igre najboljšje. Igra se je pod skrbno režijo g. Fedorja Gradišnika, kateri je prvič nastopil na našem odru, izbornu igrala. Inscenirana je bila dobro in vloga srečno razdeljena in dobro naštrinjena. Pisatelju je bil poklonjen v eno s trobinco.

— c Porota. 2. decembra se je začelo pred okrožnim sodiščem 4. porotno zasedanje v tem letu, ki pa bo zelo kratko, ker je razpisanih samo 5 slučajev. Prvi se je radi posilstva zagovarjal rudar Ludvik Zupan, kateri je blizu Blance posilil 11-letno Amalijo P. Obsojen je bil na poldrugo leto težke ječe.

— c Smrtna nesreča. Na Počovniku pri Celju je pri sekaniju bukovih drevs smrtno ponesrečen delavec Josip Lupše. Področje je drevo in ga težko poškodovano. Zdravilo mu je tudi nogo. Bil je na mestu mrtev. — Zdravilo mu je tudi nogo. Bil je na mestu mrtev.

— c Mestno gledališče. V torek, dne 9. decembra ob 20. uri »Sumljiva oseba«. Proslava pisatelja Branislava Nušića in 40-letnice njegovega knjižnega delovanja. Gostujejo člani ljubljanske drame. Abonement.

— c Sole v Celju radi škrlatice zopet zaprte. Radi ponovnih slučajev škrlatice je politična in sanitetna oblast odredila, da se za 12 dni zaprejo v Celju sledeče sole: deška in dekliska osnovna ter deška in dekliska meščanska šola.

— c Tedenski izkaz o nalezljivih boleznih v mestu Celje od 22. do 29. novembra. Škrlatica: Od prejšnjega tedna ostalo 6, na novo oboleli 4, umrli 1, ostalo v nadaljnji oskrbi 9. Davica: na novo obolel 1, ozdravljen 1.

Iz Maribora.

— m Prilet vohun. Te dni je bil na štajersko-avstrijski meji prijet neki Madžar, ki je brez vseh potnih listov prekoratil mejo. Aretranec je bil že približno pred enim letom radi suma špijonaže aretran. Po kaznovanju po politični oblasti bo izročeni policiji, da se ugotovi, kaj ga je prignalo v našo državo.

— m Tedenski zdravstveni izkaz o nalezljivih boleznih v Mariboru. Mestni fizikalni objavila za čas od 23. do 29. novembra sledeče poročilo o stanju nalezljivih bolezni v Mariboru; trebušni legar: ostal 1, na novo obolel 0, ostal 1, griza ostalo 5, ozdravilo 2, ostanejo 3; škrlatica ostali 3; ošpice: ostal 1, na novo obolelo 6, ozdravil 1; trahom na novo obolela 2.

— m Vagon v plamenih. Brzovlak, ki je vozil iz Maribora preko Pragerskega proti Budimpešti, je imel dne 30. novembra skoraj enurno zamudo. Da vprinese ta čas, je vozil vlak s polno paro. Doline iskro so padale na vagon, vsled česar se je osebni voz 3. razreda, ki je imel preprečo streho, vnel. Potniki so bili v največji nevarnosti. Ko je vlak med postajama Pragersko in Sv. Lovrenca vozil s hitrostjo 50 do 60 km, je bil že ves vagon v plamenu. Potniki so bili tako preplašeni, da si sploh niso znali pomagati. Sprevidnik Trglas iz Maribora je skušal vlak ustaviti s pomočjo signalov, ki jih je dajal s svetilko. Svetilka pa mu je ugasnila. V zadnjem trenutku, ko je že vagon gorel na vseh koncih in krajih, se je sprevidnik spomnil na zasilno zavoro. Lokomotiva se je ustavila, na kar so ogenj pogasili, vlak pa je nadaljeval vožnjo proti Sv. Lovrencu.

— m Napad na mariborske lovce. Mariborski »Tabor« poroča: V nedeljo so imeli mariborski lovci lov na Vrhlogi pri Pragerskem. Po lovu so se zbrali v gostilni g. Bračiča. Ko so se zvečer z vozom hoteli odpeljati na postajo Pragersko, so jih nenadoma obkrožili domačini, prerezali konjem jermenje in navalili na lovce. Nastal je strahovit pretep, pri katerem je bilo več lovcev težko ranjenih, dva pa sta se onesvestila. Lovci so se pred pijanimi kmeti umaknili v gostilno, vendar je topla udrala tudi v gostilniške prostore. Napadalcji so razbili vse, kar jim je prišlo pod roko. Se je o polnoči so lahko lovci odšli na Pragersko, vendar so bili nedelež od Vrhloga iz zasede ponovno napadeni. Lovci so napad odbili. Kakor poročajo, so kmetije pri prvem napadu presenečenim lovcem pobrali 10 lovskih pušk. Obstojta sum, da so napad inscenirali klerikalci, ker so bili lovci zbranji pri naprednem gostilničarju in ne pri klerikalcu Celofigi, kjer so popivali kmetje. »Tabor« zahteva, da oblasti uvedejo strogo preiskavo in napadalce eksemplarično kaznujejo.

— m Narodni dom v Mariboru. Med vojno in tudi še potem je Narodni dom silno mnogo trpel. Postaral se je takorekoč in je bil pomlajenja silno potreben. To pomlajenje mu je v zadnjih dneh došlo, da izgleda kakor ženin z rožo v gumbici in v novi praznični obleki. Popravila so sedaj dovršena v splošno zadovoljstvo številnih obiskovalcev, ki se počutijo v čednih prostorih popolnoma domači in ne mislijo, da bi se selili v druga zatišja, ki jih v Mariboru nikakor ne manjka. Vsi prostori so popolnoma nanovo preslikani in se blestijo v vsem sijaju, zlasti pa velika slavnostna dvorana, kjer se nahajajo tudi gledališki oder. Soglasje in ubranost barv je naravnost dovršeno delo in tudi svetloba izborna zadeta. Ne pretiravamo, ako rečemo, da je ta dvorana sedaj najlepša v Mariboru. Dela je izvršila slikarska tvrdka Henrik Coffon. Delo ne razodeva le navadne spretnosti, ampak tudi fin opiljen okus. Kdor se hoče prepričati o tej razveseljivi istini, naj stopi tja dol na konec kopališke ulice in ne bo mu žal. Pa naj ne pozabi voščiti dober dan tudi gostilničarju Osetu, ki se ni še nikakor navadil, da bi goste »vum metal«.

Umor osemčlanske rodine.

V nemškem tisku so obširna poročila o grozovitem umoru, ki ga je izvršil direktor Angerstein nad svojo rodino. Prvotna poročila so sicer javljala, da je v vilo direktorja Angersteina pri Haigerju v bližini Siegena (v Poruhurju) med 6. in 7. uro zvečer dne 2. decembra udrla 15—20 mrož bročica tolpa razbojnikov, ki je pomorila direktorjevo rodino. V vili so pozneje našli 8 oseb mrtvih, toda vse pohištvo in dragocenosti so ostale nedotaknjene. Ravnalet Angerstein je bil tekoče ranjen. Ta umor je bil po svoji grozovitosti eden največjih, kar jih beleži kriminalna kronika v Nemčiji. Policijske poizvedbe so po dveh dneh zbrale material, na podlagi katerega je končno policija prišla do sklepa, da je moral umor izvršiti sam direktor Angerstein, ki se je po izvršenem zločinu še sam obstretil.

Po današnjem poročilu iz Siegena je končno direktor Angerstein med zaslišanjem v bolnici priznal, da je izvršil umor svoje rodine. Navedel je tudi različne motive. Iz teh motivov sklepajo psihiatrji, da gre tu za umobolnega človeka in da je direktor Angerstein zločin izvršil v hipni duševni zmedenosti.

Gospodarstvo.

Rak-rana v našem obdavčevanju.

(Dopis strokovnjaka.)

Položaj hišne posesti, ki se ji predpisuje hišna najemninska davek, je zaradi neenakosti davčnih sistemov v območju države povsem neenak, nesporno pa najslabši v območju bivše avstrijske zakonodaje. V mestu Ljubljani znaša hišna najemninska davek 20 odstotkov, po deželi pa 12 odstotkov takozvanega čistega najemnega davka, »takozvanega« zbog tega, ker davčne oblasti z doslovnim rigoroznostjo iz mirnih časov tudi še danes, niti najmanj upoštevajo zmanjšani hišni donos po eni strani in večino popravilnih stroškov po drugi strani, posledno odklanjajo, da bi se od kosmatega donosa smeli odbiti stroški tudi najnujnih popravil, češ da tvorijo te postavke melioracije in investicije. S takozvanim edinstvenim pribitkom, ki je stopil na mesto nekdanje deželne doklade ter znaša za mesto Ljubljano 60 odstotkov, za deželo pa 70 odstotkov državnega davka, se je položaj bistveno poslabšal, seveda relativno zopet najbolj in progresivno za območje bivše avstrijske zakonodaje. Nadalje poostrežen položaj je prinesel takozvani linearni pribitek, ki znaša 30 odstotkov od vsote državnega davka in edinstvenega pribitka. To stanje vodi k razvrednotenju hišne posesti sploh, predvsem pa h gospodarski oslavitvi važnega dela narodnega premoženja v Sloveniji napram ostalim delom države, to tembolj, ker se, kakor znano, po Sloveniji plačujejo in od stanovanjskih so- dišč že po mentaliteti razsodnikov do- ločajo stanovanjske najemnine v pri- bližno isti višini v kronah, kot v osta- lih delih, ne samo v Srbiji, temveč tu- di po Hrvaškem, n. pr. v Zagrebu v di- narjih. V tem dejstvu bi bilo po našem mnenju iskati glavni, ker naravni, in logični vzrok, zakaj da se v Sloveniji stanovanjskih hiš relativno najmanj gradi, a tudi najmanj popravila stare stanovanjske hiše. Da se temu, dasi ne- vzdržnemu in za enotni razvitek narod- nega gospodarstva v državi škodljive- mu zlu ne da mahoma in brez unificir- ranja davčne zakonodaje vsaj na tem polju ne da dokončno odpmoči, uvide- vamo tem bolj, ker se tega nevzdrž- nega položaja ali ni dalo ali ni znalo pravočasno preprečiti. Z vsjo odloč- nostjo pa moramo tako v interesu hiš- ne posesti kakor v interesu stanovanj- skih in hišnih najemnikov zahtevati, da se poslednji odpravi naravnost neumljivo postopanje pri dovoljevanju in odobra- vanju avtonomnih in drugih doklad na hišnajemni davek. Navajamo iz po- samnih primerov, kako da se brez vsakega preudarka upropašča hišna posest, le en sam primer iz občine Št. Jurij, pol. okraj Ljubljana. V tej ob- čini se je za leto 1924 pobirala občins- ka doklada na vse direktne davke po 1350 odstotkov, nadalje po 150 odstot- kov doklada za cestni okrajni odbor in po 7 odstotkov za zdravstveni zastop, skupaj torej 1507 odstotkov. Nedoletni dedič Janez Novaka iz Ponove vasi hiš, št. 11 so prejeli hišne najemnine za navedeno hišo v letu 1924, točno 500 D, a plačati so morali na davku in dokla- dah:

državni davek	Din 60.—
700odst. endinstveni pribitek	» 42.—
300odst. linearni pribitek	» 30.60
1507 odst. na dokladah	» 904.20
skupaj Din	1036.80

torej več nego dvakrat toliko, kot so dejansko prejeli. Ni prezreti, da je občinska doklada za leto 1923 znašala celo 1378 odstotkov, in nadalje, da se za leto 1924, izjemoma ni pobirala doklada za okrajno blagajno, ker je le-ta

izkazovala prebitek iz prejšnjega leta in nadalje, da ima davkoplačevalec plačevati tudi še invalidni davek, ev. osebno dohodnino in pa morda še kako farno doklado. Da se ob takim položaju ne more vrhutega še popravljati hiše, je jasno. Tako postopanje od strani onih, ki imajo ne samo nadzorovati, ampak tudi dovoljevati avtonomne do- klade, torej ne pomeni drugega, nego sistematično dosledno uničevanje hiš- nega lastnika in hišne posesti kot davč- nega objekta. Ni pa prezreti, da pre- prost davkoplačevalec ne povprašuje, kje in pri kom da je krivda! Kako do- brodošlo in uspešno agitacijsko sred- stvo vsem protidržavnim hujšakom, ki vse te gorostasnosti podtikajo Beo- gradu, dasi je to zlo čisto slovensko blago! Da pri tem trpi tudi davčna mo- rala, je jasno!

S tako nesmiselno prakso se pač ne more utrjevati med narodom držav- ne misli in ljubezni do države. Ni torej samo stvar upravnih oblasti, temveč tudi stvar državnika, da se brez odlo- ga, t. j. še pred odobritvijo občinskih proračunov za leto 1925 odn. vsaj pred izvršitvijo predpisov pri davčnih uradih zaustavi to dosedaj pač premalu po- zorno uradovanje.

Če sploh kje, je pri hišni najemni- ni umestno diferenciranje doklad, to so- sebnost vsled tega, ker hišni lastnik od samo alikvotnega dela mirovne hišne najemnine, torej alikvotnega dela zlate najemnine plačuje že temeljni davek v starem odstotnem razmerju zlate na- jemnine, vrhutega še ogromne pribitke v istem razmerju ter mora, ako sploh hoče veljati še za dobrega gospodarja in vzdržati davčni objekt, izvrševati le- to za letom popravila, ki jih je vse pla- čevati v mirovni zlati ceni, ako ne celo višje.

Hišna posest je ravno v posled- njem oziru v tako zanemarljen stanju že izza vojne, vsled takratnega po- mankanja profesionistov in materiala, posledaj pa vsled pomanjkanja denarnih dohodkov, da obstoji resna nevarnost, da se hiše, posebno one, ki služijo le stanovanjskim namenom ter so stano- vanjski najemniki glede najemnine še posebno zaščiteni, sploh ne bodo več vzdrževali ter prepuščali propasti. — Ni tedaj v nevarnosti samo posest in blagostanje posamnika, temveč važen del narodnega gospodarstva.

Dovoljujemo si torej predložiti ta- le predlog v pretnes in tudi strokovno presojo po gradbenih strokovnjakih:

1.) na kmetih, kjer elekt iz hišne najemnine bistveno ne prihaja v poštev ter se hišna najemnina predpiše za leto 1925, po povprečni čisti najemni iz leta 1924., se hišna najemnina uradoma sploh izloči iz vseh avtonomnih doklad, bodisi kateregakoli imena, ali pa, za vse občine enotno in gleae vseh doklad zni- ža na najnižjo izmero 10 do 15%. Ako so kak občinski proračuni morda že odobreni, se to more odrediti še na- knadno, ker predpis pri davčnih uradih še ni izvršen. Ako se je za občinski proračun dovolila doklada med drugim tudi za hišno najemnino do 10%, od- nosno 15, tedaj naj se hišno najemni- no oprosti doklada za cestne okrajne odbore, zdravstvene zastope, okrajno blagajno, odnosno na bivšem Stajer- skem za okrajne odbore.

2.) Za Ljubljano in enaka mesta, kjer prihaja elekt iz doklade na hišno najemnino kolikortoliko bistveno v po- štev ter se za leto 1925. odmeri državni najemni davek po čistem najemnem do- nosu iz povprečja dvoletja 1923 in 1924, se doklada enotno, če treba, uradoma zniža na najvišjo izmero 10%. Temu stvarnemu predlogu bo tem lažje ugo- diti, ker se ravno mestne uprave največ zavedajo, v kakem stanju da so hišna

gospodarstva ter bo elekt tudi iz 10% občinske doklade znesel približno isto višino, kakor leta 1924. oziroma 1923., ko se je davek odmeril po povprečju iz dvoletja 1921 in 1922, torej po izdatno nižjem povprečnem najemnem donosu. Ako bi nastalo pri dosedanem dokladnem odstotku, tedaj bodo hišni lastniki v letu 1925 zopet na slabšem nego leta 1924. Plačevali bodo več davka in pridobitkov in plačevali bodo tudi večji znesek na občinski do- kladi. Neizbežno bi bilo torej, da bi mo- rali izdatno zvišati najemnine i za po- slovne in stanovanjske prostore in vsa- ka akcija za potrebno in sporazumno pomirjenje med najemodajalci in najem- niki bi bila že v naprej brezuspešna.

S svojimi predlogi upamo, da nudi- mo vsaj majhen del onega pozitivnega temelja, ki je potreben za stopnjema iz- vajano likvidacijo tako perečega vpra- šanja, ki se ne tiče samo obojestrans- kih interesov, temveč javne upra- ve in javnega blagostanja v celoti.

Na pravi poti.

Gospodarski krogi z zadovoljstvom po- zdravljajo program ministra trgovine in in- dustrije dr. Šurminca, izražen v njegovi izjavi o vlogi in položaju, v katerem se danes nahaja naša trgovina, obrt in industri- ja. »Trgovski Glasnik« komentira to izja- vo in piše med drugim: Naša industrija so- zasadi večinoma tuje. Oni dobe iz države vsako leto na stotine milijonov suhega zla- ta. Nekateri od njih se igrajo z usodo po- samnih naših industrij in jih ustavljajo v interesu svojih industrij v inozemstvu, ka- kor se je zgodilo z industrijskim podjetjem v Zenici in kakor se jutri pripeti kuki dru- gi, za našo državo, za naše gospodarstvo in celo za našo obrambo zelo važni industrij. Naša trgovina in obrt je prišla v zelo mu- čen položaj ter postala igrača v rokah in- zomcev v prvi vrsti zato, ker domači po- djetji ne ščitimo pred vsiljivostjo tujcev, ker ne vodimo zaščitne politike v korist doma- jih podjetij, ker nimamo ne točno opre- dylene, ne stalne državne trgovinske in sploh gospodarske politike.

Mi nismo sovražniki tujcev, čijih sode- lovanje v delu in kapitalu znamo ceniti. Ali novega ministra bi hoteli opozoriti na ne- ugodne perspektive, ki jih vidimo v težkem položaju naših podjetij, prehajajočih veči- noma v roke tujega kapitala, kakor tudi v vseh drugih težkočah, s katerimi se moralo boriti naši gospodarski krogi zato, ker se državni organi premalo zanimajo za gos- podarske probleme. G. Šurmin vse to zelo do- bro uvideva in razume tudi druge nedo- stanke; in ker ga poznamo kot energičnega moža, smo upravičeni pričakovati, da naj- de s sodelovanjem svojih strokovnih šefov in v stalnem kontaktu s organizacijami na- ših trgovcev, industrijalcev in obrtnikov si- gurno pot za izhod iz sedanjih težkih gos- podarske situacije in za sestavo resnega ter zanesljivega državnega gospodarskega pro- grama. Zlasti je važno biti v intimnem kon- taktu z gospodarskimi organizacijami, vpra- ševati jih za njihovo mnenje in se posve- toovati z njimi o gospodarskih problemih. Naj bi naša gospodarska politika kre- nila na zdravo in sigurno pot, naj bi olajša- la sedanjo mučno situacijo in pripomogla h gospodarskemu razmahu, za katerega ima naša država sicer dovolj objektivnih pogojev, pa bi imelo to dobre posledice za našo nacionalno stvar, za sanacijo in kon- solidacijo našega državnega ujednjenja, za popolno javno blagostanje in za ureditev nestetih nerešenih problemov. V tem smi- slu morajo z ministrstvom trgovine in in- dustrije zelo aktivno sodelovati tudi mini- strstva poljedelstva in vod ter rud in žum; finančno ministrstvo ne sme več voditi po- litike, s katero seka vejo, kjer sedi. Z za- postavljanjem gospodarstva in nespamet- nim povečanjem pritiska na stiskalnici državnega tiska, duši domače gospodarstvo, zlasti njegove višje oblike.

—g Beogradska trgovska zbornica o pristih poravnavi in drugih gospodarskih vprašanjih. Beogradska trg. zbornica je iz- dala o svoji plenarni seji dne 2. dec. sledeči komunikacije: 1.) Prisilna poravnava pome- ni veliko opasnost za zasebni in državni kre- dit. Ta zakon omogoča brezvestnim dolžni- kom, da na lahek način bogate. Od sto p- ravnav je samo ena upravičena. Število ti- stih, ki zahtevajo poravnavo, raste z vsa-

kim dnem, njihovo postopanje postaja očit- tem rop. Pristojni čimtelji naj sedanjí za- kon odpravijo in zakoniko novega, ki bo preprečil sedanje zlorabe. 2.) Gospodarski krogi pozdravljajo uklenjenje železniške olaj- šave za prevoz 15.300 vagonov hrane, s ka- terimi so brezvestni politiki hoteli speku- lirati na račun pasivnih kraljev. 3.) Leto- tošnja letna koruze bo dala nad 80.000 va- gonov za izvoz. Doslej smo izvažali koruzo začetkom pomladi, ko se je otvarjala plo- vidba. Ker pa je koruza suha in zdrava, se lahko že sedaj izvaž. V to je potrebna 30% znižanje železniških tariff. Potem se lahko potom železnice izvozijo do 20.000 va- gonov. Železnice bi zaslužile nad 80 milio- nov dinarjev. Kljub 30% popustu ostanejo železniške tarife še vedno za 20% dražje kot paroplovne. Na prenatrpanih postajah naj se čimprej izvrši odprava izvoznih va- gonov. Potrebno je tudi, da se pojača kon- trola na postajah, ker se dogajajo pri od- kadi vagonov nerednosti. 4.) Ministrstvo fi- nanc je doslej odjemalo tretjino izvoznih ček- kov po dnevnem kurzu. Ker pa je dovelj terminskih čekov, naj ministrstvo odkupi- je čke po kurzu na beograjski borzi.

—g Živinski sejem v Ljubljani dne 3. decembra. Na večerajšnji živinski sejem v Ljubljani je bilo prignanih 256 konj, 10 žre- bet, 97 volov, 86 krav, 9 telet in 163 pra- šičev. Cene so notirale takole: voli I. 12.50—13.25, voli rejeni I. 12.50, voli III. vrste II. biki 10.50—10.85, krave debele 11.50, krave klobasnice 7—9, teleta I. 16—17, te- leta II. 15.50—15.75, prašiči debeli 17.25—17.75, zaklani prašiči 19—20 Din po kakovo- sti, teleta zaklana 19—20, plemenski praši- ci od 160—250 Din za komad.

—g Narodna založba v Ljubljani r. z. z. o. z. v likvidaciji ima svoj redni občni zbor danes 4. tm. ob pol 18. v prostorih »Zveze slovenskih združag. Na dnevnem redu je poročilo likvidatorjev in nadzorstva, čitanje računskega zaključka, sklepanje o uporabi likvidacijskega preostanka in izbri- su tvrdke, ter določitev hranilca vlog in spisov.

—g Carinski mir. V »Corriere della Se- ra« objavila bivši italijanski fin. minister

Luzatti članek, ki se peča s carinskimi in a političnim mitom. V tem članku navaja po- teškoče, ki so nastale med Francijo in Bel- gijo glede trgovinske pogodbe, ki se je po dolgi pogajanjih tudi sklenila, toda belgijski parlament jo je odklonil. Sedaj se je začelo med obema državama tekmovanje. Belgiji ni bilo dovolj, da je dosegla znatno povišanje svojega izvoza v Francijo, hote- la je še več povišati, Francija pa išče primerno odškodnino za tako povišani uvoz. Glasom belgijskih statistik je znašel izvoz Belgije v Francijo 22 % celega izvoza, Francija pa trdi, da je znašel 27 %. Po belgijskih statistikah je znašel celokupen izvoz Francije v Belgijo 19 %, po franco- skih pa samo 9.15 %. Zaradi tega je Bel- gija povečala carino na luksuzne proizvode in na vino. Francija pa na neke belgijske železnižarske proizvode. Luzatti po pravici poudarja zanimivost te borbe, ker se bje med dvema zavzemoma, ki izvajata isto politiko na političnem terenu, ki ju veže isto prijateljstvo in enaki interesi proti Nemčiji. Luzatti se po pravici vprašuje, kakšno usod- bodo doživela šele trgovinske pogodbe med Francijo, Anglijo, Italijo in Nemčijo, če že sedaj gre tako mizerno s francosko- belgijsko pogodbo? Po mnenju Luzattija se nahajamo na predvečer težkih ekonomskih borb med evropskimi narodi, ki bodo mno- go težje, kakor pa dosedanje politične bor- be.

—g Novi kartel v Jugoslaviji. Pred šti- rinajstimi dnevi smo poročali, da se je osnoval kartel skladnikov tovaru v Jugosla- viji, kateremu so pristopile tudi državne skladne tovarne. Sedaj poročajo iz Zagra- ba, da se je tamkaj osnoval nov kartel tovarne špirta v Jugoslaviji, kateremu je že pristopilo 14 tovarne in večje število manjših producentov špirta. Sedišče kar- tela bo v Zagrebu. Kartel začne delovati s 1. decembrom t. l. Na ta način imamo sedaj v Jugoslaviji že dva kartela, ki bosta samo- voljno določala cene in zavzela v državi monopolistični položaj na škodo ostalih gran- gospodarske produkcije, ki se naslanjajo na svobodno trgovino in konkurenco.

To in ono.

Strahovit vihar na Aralskem morju.

Sovjetski listi opisujejo strašno nevihto, ki je divjala 10. novembra nad Aralskim morjem. Popoldne so pokrili morje črni ob- laki in vihra s snežinkami je dvignila valove. Barometer je začel rapidno padati in ozna- jati bližajočo se katastrofo. Kmalu je začel vihar gnati vodo na severovzhodno obalo. V kraju Armore-pristanišče, ki spaja vodno progno Amu-Darja-Armore s taškentsko že- leznico, je začela voda naraščati ob 16. po- polodne in ob 18. je že ogrožala prebivalstvo. Vsi moški so planili k nasipu, da bi zadržali valove. Letele so vreče s prstjo, lopate so delale na vsi moč. Nastala je tema, iz teme pa se je začelo strašno bobnenje morskikh valov.

Polagoma se je vihar spremenil v divjo nevihto. Vihra je divjala z brzino 40 m na sekundo, meta'a ljudi na tla in metala v oči mokri pesek. Borba z elementarno silo je bila čedalje težja. Ob 19. so se spustili vsi prebivalci z nasipa v panični beg. Morje je planilo v širokem, burnem toku čez nasip. Valovi so peli svojo strašno pesem, veter je žvižgal, ljudje so klicali na pomoč, živina je začela tuliti. Zavladale je nepopisna pa- nika, v kateri ni nihče vedel, kako in kam naj se reši. Imetja prebivalstva ni moglo rešiti, ker ni bilo časa za to. Valovi so se valili k cerkvi in šoli. Ljudje so bežali, do- pasu v ledeni vodi, hoteli rešiti vsaj golo življenje. Neko žensko je zgrabil veletok in sirota je utonila sredi rlice. Valovi so podi- rali mostiče v pristanišču in nosili po ulicah drve in druge predmete. Tu in tam so če- peli ljudje na strehah v neprestani nevar- nosti, da jih zgrabi val in vrže daleč v mor- je. Le malo komu se je posrečilo priti do čolna. Tako je trajala panika vsa noč. — Ljudje so organizirali rešilni odred in ob- lasti so proglašile v selu obsešno stanje. Proti jutru se je nevihta nekoliko poglob- la. Ali popoldne naslednjega dne je začela divjati vihra z enako silo od zapada. Druga noč je bila še strašnejša, ker so bili ljudje tako utrujeni in prestrašeni, da so padali po tleh. Poplava je nadaljevala svoje uničujoče delo. Valovi so butali najbolj ob želez-

niški nasip. Malo je manjka'o, da ni podle- gel njihoveму pritisku. Če bi se bilo to zgodilo, bi v hipu izginilo selo s hišami in ljudmi v morski globini. K sreči se je vihar proti jutru polegel in voda je začela naglo padati. Slika razdejavanja je bila strašna. V kraju Armore je uničenih ali zelo poškodov- vanih tri četrtnice zgradb. V ostalih hišah so se podirle peči. Vsa živila in klaja za živino je uničena. Na trgu je voda uničila vse jestvine in odplavila stojala. Mnogo de- lavnic je porušeni. Železnico, ki veže ko- lodvor s pristaniščem, so valovi večinoma porušili.

Se večja je škoda v ribiških naselbinah vzhodno od Armore. S katastrofo so se bo- rili tu skoraj same ženske, ker je večino ribičev nevihta zasačila daleč na morju. Od teh naselbin so mnoge popolnoma uničene, ker je voda odnesla vse čolne, drva, hrano in ribiške mreže. V valovih je našlo smrt več ribičev.

Novi uspehi znanosti.

Brezžično prenašanje slik.

Te dni je bilo iz radio-korporacije v Londonu z uspehom prenešeno več slik v New York. Prvi takozvani fotodiagram je predstavljala Coolidgea v velikosti 3.5 do 5 palcev. Marconijev prenašalni aparat v Londonu je prenesel sliko v radijskih zna- kih. Sprejemalščice v New Yorku je znake takoj prevedlo v dve različni sliki, ki po- dajata Coolidgea, vsaka v drugi obliki. Pre- našanje ene slike je trajalo približno dva- set minut. Zatem so bile brezžično potem prenešene slike državne tajnika Hughesa, kraljice Aleksandre, prince of Wales itd. Nekatere slike so dobro, druge slabše uspe- le. Predsednik »radiokorporacije« smatra izum za izredno važen za prenašanje po- pisov in dokumentov. Tako bo n. pr. lahko sklenjena pogodba med trgovcem na kon- tinentu in v Ameriki, kajti ksilistilji kon- trakta bodo lahko prenešeni neposredno po zaključku.

Glavni urednik:
RATO PUSTOLEMSEK.
Odgovorni urednik:
JOSIP ZUPANČIČ.

Ed. Rice Burroughs:

„Tarzanov sin“.

Dolgo časa mu je bila sreča mila. Levi, katere je srečaval, so morali biti ali siti in leni, ali pa je nanje odločno in hrabrost dečkova tako učin- kovala, da so zadržljivi obstali in gledali nani, kako je prišel in zopet odšel, ne da bi mu hoteli storiti kaj zlega. Pa naj je bilo kakorkoli. Gotovo je to, da se je deček često potikal v neposredni bližini orjaških levov in da mu nikdar niso storili ničesar zlega, razen da so nevoljno in svarilno zarenčali.

Toda niti dva leva nimata enakih navad in značajev. Med njimi je ista razlika, kakor med ljud- mi človeške družbe. Ako se deset levov v desetih slučajih vede enako, to še ne pomeni, da bo tudi enajsti storil enako. Navadno tudi tako ne stori. Lev je stvor zelo razdražljivega značaja. Ker ima razum in cel živčni sistem, zunanji pojavi in uplivi nanj učinkujejo zelo različno.

Nekega dne je Jack srečal onega enajstega leva. Deček je šel preko male ravnine, ki je bila pokrita z grmičevjem. Akut je bil nekaj korakov vstran od dečka, ko je ta prvi zaslišel leva.

»Beži, Akut.« je klical smehljajoč. »V grmičev- ju, na moji desni strani leži skrit Numa. Hitro splezaj na drevo, Ajaks! Jaz, sin Tarzanov, te obvarujem.«

23

In deček je nadaljeval pot, smehljajoč se in brez skrbi. Šel je tik mimo grma, pod katerim je ležal Numa.

Akut ga je svaril, toda deček se ni zmenil za njegovo skrb. Nad glavjo je zavrtel kopje in pričel z nekim improviziranim bojnim plesom, kakor bi kralju živali hotel pokazati svoje oma- lovaževanje. V plesu se je vedno bližje in bližje pomikal proti strašni živali, o kateri so govorili s strahom in trepetom. Naenkrat je lev planil po konci, zarjovel, da je odmevalo po gozdu in kakih deset korakov pred Jackom obstal. Ta go- spodar in vladar džungle in puščave je bila ogrom- na žival. Gosta in dolga griva mu je padala raz- mršeno preko glave in pleč. Njegove šape so bile oborožene z dolgimi in ostrimi kremplji. Njegove temnozelenne oči so odsevale v jezi in razdraže- nosti.

Deček je držal svoje razmeroma slabo kopje v rokah in postajal je nemiren, zakaj ugotovil je takoj, da ta lev niti malo ni podoben levom, ka- tere je dosedaj srečaval. Toda na bez ni mogel več misliti. Stal je približno razkačene živali. Naj- bližje drevo je stalo nekaj deset korakov vstran in predno bi preletel to pot, bi ga lev zagrabil. In da je lev imel ta namen, je bilo gotovo.

Za levovim hrbtom je bilo goso, bodeče gr- mičasto drevo. To bi moglo služiti kot edino skr- vališče in pribežališče. Toda na poti je stal lev, ki bo zdajzadaj planil.

Deček je hitro odšel na svojo kopjo in ni

stil na rešitev iz tega nevarnega položaja. Ni bilo časa k dolgemu premišljevanju. Rešitev je bila sa- mo ena: priti na grmičasto bodeče drevo za le- vom. Ne sme čakati, da lev prvi plane. Sam se mora prvi ojujati. Rečeno, storjeno. V tem hipu se deček zaletil proti levu, kopje pred telesom, obrnjeno naprej. Lev je kakor začuden ostal mi- ren. Ajaks je trepetal groze in začudenja. Videl je, kako se je lev vzel na zadnje noge in čakal, da raztrga in razmesari neprevidega napadalca. Toda tik pred levom je deček zapilil kopje v zem- ljo in se v visokem in dolgem loku zagnal preko leva na drugo stran in je v tem divjem obupnem zalezu obstal na drevesu za levovim hrbtom. Bil je rešen in izven nevarnosti. Njegovo telo je bilo okrvavljeno od bodečega trnja.

Ajaks do tega časa še ni videl skoka ob palici. Drzni skok dečkov ga je tako neizmerno vzrado- stil, da je na svojem drevesu od same radosti be- gal gori in doli in ogoljufanega ter prevaranega leva obkladal z najgršimi psovskami in zasmeho- vanji. Deček pa se je na trnastem drevesu trudil, da bi izbral primerne stopnje, da bi se mogel ne- koliko oddahniti in umiriti. Rešil si je sicer živ- ljenje, toda z nenavadnim trudom in naporom. Lev je stal pod drevesom in zdelo se je, da bo dolgo tako stal in čakal na svoj žrtev. Končno pa ga je to brezplodno čakanje utrudilo in z veli- častnim ponosom in mirom je izginil v džungli. Ko je bila vana nevarnost odstranjena, se je deček

polagoma in previdno oprostil bodečih vej in pri- šel na tla. Nove, krvave rane mu je trnje natrgalo v koži.

Ti vidni znaki, ki so ga opominjali, da ni do- bro, ako se človek igra z levom in ga draži, so se zacelili šele čez čas. Mogočen vtis pa, ki ga je ta dogodek vtisnil v dečkovo dušo, ni zginit nikdar. Od tega časa se deček ni več lahkomišel- ro spušal v nevarnost in se ni igral z usodo.

Nekaj časa sta deček in opica še ostala v tem kraju, dokler se rane niso doobra zacelile. Opti- ka je skrbno oblikovala rane svojega trpečega tovariša. To je bila edina oskrba. Rane so se hitro in dobro celile.

Ko je deček zopet začutil, da je sposo- ben za daljšo hojo, sta se napotila proti obali. Dečkovo glavo so napolnjevale misli, kako se zopet vrne k staršem in kako zopet pride v stik z belokožci, ki so bili pač le njegovi edini bratje. In končno je prišel ta dolgo pričakovani tre- notek. Ravno sta se plazila skozi gosto grmičev- je pragozda, ko so izredno ostre dečkove oči za- pazile sicer že staro, toda vendar še dobro vidno sled, ki jo je v mehko prst vtisnila hoja evrop- skega človeka. Med oditisi bosih nog črncev je bilo razločno spoznati odise čevljev, kakršne no- sijo le Evropejci. Dečkovo srce je vskipeo od radosti. Sledovi so izdajali, da se je tu premikala redno in pravilno opremljena karavana in da je svojo pot usmerila v pravem kotu proti severu, v smer, ki polja na otok.

Govoreči kino.

Problem govorečega filma, o katerem so krožile razne verjetne in neverjetne vesti, je sedaj glasom poročila lista „Daily News“, končno veljavno rešen. Iznajditelj uspele spojilne človeškega glasu s kinematografom, je mehanik Z. Elwell. Pred kratkim je imel mister Elwell v prostorih „Londonskega Tehničnega Društva“ predavanje o svojem izumu, obenem pa je predaval več govorečih filmov. Tako je bilo v filmu videti ameriškega predsednika Coolidgea, ki je imel na nekem kolodvoru nagovor na zbrane volivce. Gledalci so razločno čuli propagandni govor predsednika Zedinjenih držav. Zdelo se je kot da se „vladar“ Bele hiše sam nahaja v dvorani. Iluzija ne bi mogla biti popolnejša in prepričevalnejša.

Govoreči film je nato gledalcem predložil sliko iz neke londonske koncertne kavarne, kjer so plesali elegantni gospodje z veselim plesničami shimmy ob zvokih izvrstnega jazzband-orkestra. Godba se je čula tako razločno, kot če bi gostje sledili kakemu radiokonzertu. Višek prve prireditve govorečega kina pa je bil filmski posnetek opere „Tosca“. Pred gledalci so se vrstili prizori iz opere, a obenem so zadoneli

jasno in razločno akordi arije tega krasnega dela.

Izumitelj govorečega filma je rešil ta problem na popolnoma drug in nov način. Ni neadajeval dela svojih predhodnikov (prvi poskusi so bili izvedeni že pred 20 leti), temveč je krenil na popolnoma nova pota. Njegov izum je nova kombinacija luči in zvoka. Elwellovi predhodniki so brezuspešno poskušali spojit fonograf s kinom. Sicer je posnemanje človeške govornice z gramofonom mestoma dobro uspelo, vendar se jim ni nikoli posrečilo doseči popolno harmonijo med govornico gramofona in gibajenimi osebami na platnu. Elwell je zato gramofonom mestoma dobro uspelo, vendar se jim ni nikoli posrečilo doseči popolno harmonijo med govornico gramofona in gibajenimi osebami na platnu. Elwell je zato gramofonom mestoma dobro uspelo, vendar se jim ni nikoli posrečilo doseči popolno harmonijo med govornico gramofona in gibajenimi osebami na platnu.

Šolske potrebščine za Miklavža in Božič 20 % popusta.
»Narodna knjigarna«.

Julijska Krajina.

»Goriška Straža« zopet zaplenjena. V torek zjutraj je ukazal goriški podprefekt Nicolotti zaplenbo »Goriške Straže« radi sestavkov, ki baje hujskajo proti državnim oblastem. V zaplenjenem delu je govora o fašistovskem režimu in o vladnih močeh Benita Mussolinija.

Tri milijone za javna dela v Istri. Kakor znano, je dovoljeno za istrske občine posojilo 3.011.400, za javna dela. Porazdeli se ta svota med občine Tinjan, Barbana, Bistrice, Koper, Podgrad, Zmini, Izolo, Pulo, Sveti Vinčenat, Umag, Bale in še dve drugi občini. Popravilo se ceste, šole, druga občinska poslopja, vodnjaki itd. Seveda samo, ako občine res dobijo obljubljeni denar!

Razstava ročnih del v Gorici, ki jo je priredilo Slovensko žensko društvo, je uspela izborna. Številni posetniki so bili polni hvale o njej in tudi Italijani so izrekli svoje priznanje.

Smrt novinarja. Na Kontovelu pri Trstu je umrl g. Josip Pertot, ki je bil dalje časa urednik »Delca«. Radi idej, ki jih je zastopal, je bil dolgo v zaporu, kjer se

mu je zdravstveno stanje povsem zrahljalo. Po mučnem hiranju je dne 2. t. m. izdihnil. Naj počiva v miru!

Smrtna nesreča v Koprski kaznilnici. Skupina kaznjencev je popravljala podzemsko celico. Tekom dela je šel po tesnem hodniku 32-letni Viktor Zambon. Sredi hodnika je vodnjak, kamor se steka voda in vlaga iz podzemskih celic. Zambon je zakričal in izginil. Po dolgem času so ga spretni gasilci potegnili iz vode.

Predavanje o Mickiewiczu v Trstu. Italijansko-poljski krožek »Adamo Mickiewicz« prične s svojim delovanjem v soboto 6. t. m. Ta večer bo predavala doktorica Nelli Nucci o Mickiewiczzu, velikem poljskem pesniku in patriotu.

Sokolstvo.

Sokolsko društvo v Šiški priredi dne 5. decembra t. l. v dvorani pri Valjavcu Miklavžev večer, zružen s igrokazom »Miklavž prihaja«. Prireditve se vrši dvakrat in sicer ob 17. uri za odrasle in za otroke, ob 20. uri samo za odrasle. Vstopnina znaša k popoldanskemu nastopu: za posamnika 3 Din za družino do 4 članov 5 Din. Zvečer za vsako obeso 5 Din. Darila se sprejemajo

v petek od 14. do 16. ure v Čitalnici. Po odhodu Miklavža prosta zabava. — Odbor. 502/1

Sokolsko gledališče v Radovljici ponovi na praznik, 8. t. m. popoldne igranje »Tri glave«, ki je pri primirju imela lep uspeh in žela veliko priznanje. 525/1

Sokol na Jesenicah priredi dne 6. t. m. ob 20. uri v društveni telovadnici dve predavanji in sicer: 1.) Telesna vzgoja in njen pomen za posameznika in za narodno zdravje, predava br. dr. Fr. Kogel. 2.) Duševna vzgoja, izobrazba, demokratičnost, naprednost, predava br. dr. M. Obersnel. Udeležba za članstvo obvezna.

Agnestko letalo za Češkoslovaško. Prvo letalo, katero je Anglia prodala Češkoslovaški, to je dvopločnik DH 50, je odplulo v torek 2. t. m. v Prago. Češkoslovaško letalstvo se dobro razvija in ima češkoslovaška republika že štiri svetovne rekorde, dočim ima Anglia samo en rekord. Svolega očeta ustrelil. Arhitekt Z. Hlasič je pred hotelom »Slavia« v Podolju iz masčevanja vstrelil svojega očeta, mlinarja in peka Ant. Hlasič. Sin je znan zapravilavec, pokolnik A. Hlasič pa je bil odličen in zaveden Čeh, ki je svojemu narodu v času vojne storil mnogo dobrega.

Srečke

1/1 1/2 1/4
80— 40— 20—

državne
razredne loterije

Vlečenje

12. in 13.

januarja

7446

Dobitki preko

39.000.000 dinariev

v gotovini brez kakšnih
odbitko v vnaivečii izbiri
pri glavni poslovalnici

Bankovnega

kom. društva

A. REIN I

DRUG
ZAGREB

Drva

trboveljski

premog

H. Petrič

Ljubljana

Gospodstvska cesta 8

Telefon 343

157

Radio
ELEKTRO-COMPANY, Ljubljana, Sv. Petra c. 25

APARATE, SESTAVINE ter kompletne
POSTAJE dobavljajo s skladišča (lastna
sprejemna postaja) ob zamenjavi dom-
rem sprejemu 7456

Pisemski papir

priporoča

Narodna knjigarna.

Pisalni stroji, potrebščine

mehanična delavnica

3591 (popravljalnica)

L. BARAGA, Ljubljana,

Selenburgova ulica 6.

S. Mattè

7467

tovarna kožuhovine, stroje-

nje, barvanje, konficionira-

nje, preobnove, popravila.

Sodna ulica št. 5

Mravljinska

ja'ca 7465

tudi seme ptic e krme kupi pro-

vrstna trdka in prosti ponudbe na:

L. G. 5150 na Al. Hansen-

stein & Vogler, Berlin.

Iščemo

mestne zastopnike

in potnike

za razpečavanje pa-

priko. — Ponudbe je po-

slati na oglasni zavod

Schmolka, Novi sad,

Futoška 2. 7460

Za oc govora uprave
naj se priloži
1 dinar. Plačuje se
vnaprej.

MALI OGLASI

Cena malih oglasov
vsaka beseda
50 para. — Najmanjše
pa Din 5.—

Ku'm

Kupim vsako

množino des'k

vseh dimenzij, tramove,

bukove testone in plohe,

kakor tudi drugi les. —

Ponudbe pod »Lese na

Anončni in reklamni za-

vod »APOLO«, Ljublja-

na, Stari trg 19/II. 7362

Prodaj

Harmonika,

trivrstna, kromatična, se

po zelo ugodni ceni pro-

da. — Naslov pove upra-

va »Slov. Narod«. 7264

Salonsko opremo

(kompletno)

z velikimi ogledali in sli-

kami radi izdelave po

nizki ceni prodam. —

Naslov pove uprava »SL

Naroda«. 7443

Oprava

za spalno sobo iz orcho-

vega lesa, zelo dobro ohr-

njena, kompl., se proda

Ljubljana, Sv. Petra ce-

sta 5/I. Ogleda se lahko

od 11. do 4. ure. 7444

Damski klobuki.

nakiteni, od 100 do 150

dinariev, barvni nati na

teni od 200 do 300 Din.

Velour svileni po 200 Din.

— Oglejte si izložbo. —

Horvat, modistka, Sta-

ri trg 21. 141/T

POZOR! POZOR!

Ostanki za perilo

so naprodaj po polovični

ali zelo nizki ceni. —

Naslov pove uprava »SL

Naroda«. 7447

Namizna jabolka

zlatih vrst, vsako mno-

žino od 25 kg naprej —

prodajam. — F. Maurič,

ekonom, Ljutomer. 7453

Klavir,

dobro ohranjen, napro-

daj za 11.000 Din. —

Ljubljana, Krakovski na-

sip 14. 7442

Foto-anarat

dobro, 9 x 12, s tremi

dvojimi kasetami in

drugimi potrebščinami —

se proda. — Poizve se v

Kolodvorski ulici 28/I.

levo. 7445

Službe

Deklica

marljiva se sprejme za

predstik in cutlanje. —

Stalno mesto. — Matek

& Mikeš, Ljubljana, po-

leg hotela Struclj. 7384

Kontoristinja

z večletno prakso, večja

srboshrvaščine in izveš-

bana v strojepisju in ste-

nografiji — se sprejme.

— Ponudbe pod »Pisa-

niska moč/7450 na upra-

vo »Slov. Narod«. 7449

Gospodična,

vajena vseh pisarniških

del, išče mesto — Ev-

gre trdi kot blagajničar-

ka ali prodajalca. — Na-

slov pove uprava »Slov.

Naroda«. 7449

Sprejme se za podru-

žnico na doželi

prodejaško,

ki zamore samostojno

voditi trgovino z meš-

anim blagom ter založiti

kavčijo. — Obenem se

sprejme močno učeno

ko z dobrimi spricvali.

— Naslov pove uprava

»Slov. Narod«. 7454

Službe išče izvežban

opekarski mojster

srednjih let ter je tudi

strojnik in strojni klju-

čavničar; razume se v

žganju vseh vrst opek,

kakor tudi kar se tiče

strojev v to svrhu spada-

jocih. — Službo nastopi

lahko s 1. jan. 1925. —

Pisemne ponudbe je po-

slati na upravo »Sloven-

skega Nar.« pod »Moj-

ster/7441«. 7441

Tudi v soboto

izide

„SLOVENSKI NAROD“

v večji nakladi in obsegu. Največ kupuje

je ljudje za božične praznike in No-

vo leto. Zato naj trgovci ne pozabijo

inserirati v »Slovenskem Narodu«

kjer je inserciom zagotovljen po-

polni uspeh! Inserterate in oglase za

sobotno številko sprejema uprava do

sobote do 10. ure dopoldne.

Šokali

Buffet in trgovina

schomesnate robe v naj-

bolj prometni ulici v Za-

grebu se proda radi sta-

rosti. — Naslov pove

uprava »SL. Nar.« 7448

Stanovanja

Eno ali dve lepi

sobi z balkonom,

električno razsvetljavo in

souporabo kopalnice v

novi vili — se odda. —

Naslov pove uprava »SL

Naroda«. 7455

Dopisovanje

Znanja želi

posestnik in gostilničar v

Ljubljani z gospodino,

staro ne pod 25 let, s pri-

mernim pramoženjem,

katera ima veselje do te

obrti. — Ponudbe z even-

tualnim kratkim popisom

pod šifro »Bodočnost 25

7452« na upravo »Slov.

Naroda«. 7452

Franc Erjavce

»Pri zlati lopati«

trgovina z železnino —

Ljubljana, Valvazorjev

trg 7. 76/T

Perje,

kokoške, račje in gosje,

puh, oddaja vsako mno-

žino po zmerni ceni —

trdka E. Vajda, Cako-